

บทที่ 4

ศิลปะในการแปลงสื่อ

การประกอบกิจการผลิตละครโทรทัศน์เป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการได้มากมายมหาศาล และกระบวนการเขียนบทละครโทรทัศน์ก็เป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งของการผลิต ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์จึงเป็นเสมือนฟันเฟืองตัวหนึ่งของระบบการดำเนินธุรกิจละครโทรทัศน์ โดยมีหน้าที่รับจ้างเขียนบทตามความต้องการของนายจ้างซึ่งมักต้องการผลกำไรจากการผลิต อันมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไปในแต่ละค่าย แต่ที่สำคัญคือความต้องการที่จะให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่น่าพอใจของผู้ว่าจ้างนี้ย่อมต้องส่งผลกระทบต่อกระบวนการเขียนบทอยู่บ้างไม่มากก็น้อยอย่างแน่นอนที่สุด แต่ในบางครั้ง การเปลี่ยนแปลงบทละครอาจมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในกระบวนการเขียนบทเท่านั้น หากแต่เมื่อบทละครออกไปสู่มือของฝ่ายผลิตแล้ว อาจยังมีบางส่วนที่ถูกแก้ไขโดยที่ผู้เขียนบทมิได้ร่วมรับทราบเลยก็เป็นได้

ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความรู้ส่วนนี้มานำเสนอเพื่อให้เห็นถึงการดัดแปลงสื่อ จากบทประพันธ์ที่ต้องอาศัยการสร้างจินตนาการจากการอ่านมาสู่การทำเป็นบทละครโทรทัศน์สำหรับการถ่ายทำ คือมีทั้งภาพและเสียงที่สามารถเล่าเรื่องได้ และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่ผู้วิจัยศึกษามา นั้นพบว่า นอกเหนือไปจากปัจจัยเชิงพาณิชย์แล้ว ยังมีสาเหตุจากปัจจัยอื่นๆ อีกนานัปการ ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อการแก้ไข ปรับเปลี่ยนบทละครโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นด้วยวิธีดัดแปลง ต่อเติม หรือตัดทอนในส่วนหนึ่งของโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร หรือองค์ประกอบสำคัญอื่นๆ ของบทละครโทรทัศน์ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงภาพรวมของศิลปะการแปลงสื่อ ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอกลวิธีการปรับเปลี่ยนหรือแก้ไข ดัดแปลงบทละครโทรทัศน์ไว้ในบทนี้ และในส่วนของปัจจัยเชิงพาณิชย์นั้น ผู้วิจัยขอนำไปกล่าวถึงไว้ในบทถัดไป

โดยมากแล้ว ละครโทรทัศน์มักจะผลิตจากบทประพันธ์ (นวนิยายหรือเรื่องแปล) ที่มีอยู่เดิมและบางเรื่องก็ผลิตจากการสร้างพล็อตเรื่องขึ้นมาใหม่ ผู้วิจัยจึงขอแบ่งกลุ่มผู้เขียนบท 9 ท่านออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากบทประพันธ์ดั้งเดิม กับกลุ่มผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ที่สร้างจากพล็อตเรื่องใหม่ ตามลำดับสถานีโทรทัศน์ คือ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ซึ่งผู้ประกอบการของช่อง 3 และช่อง 7 นั้น จะเป็นผู้เสนอเรื่องที่จะผลิตให้กับทางสถานีหรือทางสถานีคัดเลือกเรื่องมาแล้วจ้างผู้ประกอบการเพื่อผลิตให้กับสถานี โดยที่ทางสถานีจะเป็นผู้ขายเวลาโฆษณาเองทั้งหมด ส่วนผู้ประกอบการผลิตละครโทรทัศน์ให้กับช่อง 5 นั้น จะเป็นในรูปแบบของการเช่าเวลาผลิต เพราะฉะนั้นผู้ประกอบการต้องหาสปอนเซอร์มาช่วยสนับสนุนรายการเอง

ไม่เกี่ยวกับสถานีแต่อย่างใด เพราะฉะนั้นการที่จะได้กำไรหรือจะขาดทุนนั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงบประมาณของผู้ประกอบการเอง

กลุ่มผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงจากบทประพันธ์ดั้งเดิม

๐ คุณหญิงคัง พังสะอาด

คุณหญิงคัง พังสะอาด หรือ 'พิง ลำพระเพลิง' (เป็นผู้ที่ยอมรับความเป็น commercial ของอาชีพนี้ได้ จึงมองว่าการทำงานนั้นต้องตามใจลูกค้าหรือผู้ว่าจ้างเป็นหลัก) เป็นผู้เขียนบทอิสระที่รับจ้างเขียนบทเรื่อง *เขาวานให้หนูเป็นสายลับ* ให้กับบริษัท โพลีพลัส จำกัด ซึ่งเป็นการรับจ้างผลิตให้กับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. โครงเรื่องหลักนั้นก็มิใช่เรื่อง เด็กสาวผู้ยากจนเกิดความขัดแย้งกับผู้เป็นพ่อ (ซึ่งต่อมาทราบว่าไม่ใช่พ่อแท้ๆ) จึงหนีออกมาอาศัยอยู่กับเพื่อนสนิท แต่ไม่นานก็กลับเข้าไปไปทำให้ครอบครัวของเพื่อนต้องมีปัญหา เนื่องจากพี่ชายของเพื่อน (ซึ่งมีภรรยาแล้ว) แอบพิงพอกใจในตัวเธอ ด้วยความยากจนทำให้เธอต้องหาเงินจ่ายค่าเล่าเรียนด้วยการรับเดินหวยเถื่อนจึงเป็นเหตุให้เธอได้พบกับสารวัตรหนุ่มรูปหล่อ ทั้งคู่เขม่นกันตั้งแต่แรกพบ ต่อมาเธอได้รับการชักชวนให้เป็นสายลับให้ทางราชการจากตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่ปลอมตัวอยู่ในสลัมเพื่อสืบเรื่องการค้าทុจริตของเสียคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่นั้น โดยย้ำว่าต้องสังเกตพฤติกรรมของสารวัตรไปก่อน เนื่องจากลุงของสารวัตรสนิทสนมกับเสียคนนั้น เมื่อสารวัตรได้ทราบว่า หญิงสาวเป็นคนทำให้ครอบครัวของญาติแตกร้าง เขาจึงเสนอเกมบังคับให้เธอออกไปให้พ้นจากการเป็นตัวปัญหาของครอบครัวของผู้เป็นญาติ ด้วยการแต่งงานกับเขาเสีย แม้ว่าทั้งคู่ต่างก็มีความรักต่อกัน แต่ไม่เคยแสดงออกให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับรู้ ทำให้ทั้งคู่ต่างต้องระแวงแคลงใจว่าอีกฝ่ายจะมีคนอื่น (จากการที่ฝ่ายหญิงหาเหตุผลต่าง ๆ นานาในการออกไปสืบราชการลับอยู่บ่อยๆ และความเป็นหนุ่มเจ้าเสน่ห์ของฝ่ายชาย) ทั้งสองจึงมีเหตุทำให้ทะเลาะเบาะแว้ง พ่อแค้นแม่แค้นกันบ่อยๆ หากแต่เมื่อหญิงสาวประสบอุบัติเหตุ ก็เกือบต้องเสียชีวิต ทำให้ทั้งสองต่างรู้ใจตัวเอง และปรับความเข้าใจกันได้ในที่สุด (ดูภาคผนวก ข)

การดัดแปลงบทประพันธ์เรื่อง *เขาวานให้หนูเป็นสายลับ* นี้ เริ่มที่ผู้เขียนบทต้องรับฟังความต้องการหรือข้อกำหนดต่างๆของผู้จัดก่อนว่าต้องการให้เรื่องราวดำเนินไปในแนวทางใด ต้องการให้ตัวละครตัวใดได้รับการ 'ส่ง' เป็นพิเศษ จากนั้นจึงมาจัดการดัดแปลงสถานการณ์และเพิ่มเหตุการณ์ในเรื่องเข้าไปตามแนวที่ผู้จัดกำหนดมา โดยที่จะคงความเป็น *เขาวานให้หนูเป็นสายลับ* ไว้เพียงโครงหลักๆ เท่านั้น ตัวอย่างเช่น

- การที่ผู้จัดกำหนดแนวเรื่องมาว่าต้องการให้เป็นละคร Comedy ทำให้ผู้เขียนบทใช้ วิจัยนวนิยายส่วนตัวเพื่อลดบทบาทของตัวละครบางตัว คือ บทของ 'อ้อย' พี่สาวของส้ม จากใน บทประพันธ์ที่อ้อยโดนคนทีคิดว่าเป็นพ่อแท้ๆ ช่มชืด (หากความจริงนั้น เขาเป็นเพียงคนรักเก่าของ นางบุญยืน ที่ลงมือฆ่านายประกอบ พ่อแท้ๆ ของเธอ แล้วสวมรอยเพื่อหลบหนีความผิด) จนทำให้ อ้อยตั้งท้องและเรียนไม่จบ เดิมบทของอ้อยจะต้องเป็นคนที่สวยงามมากๆ ต่อมาได้ไปเป็นดารา ภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียง จึงต้องยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรมของนางบุญยืน ผู้เป็นแม่ของอ้อย เพื่อ รักษาภาพลักษณ์ที่สวยงามของการเป็นดารา แม้แต่เสียสละก็ยังสนใจและพยายามทาบทามให้อ้อย เป็นเมียน้อยของตน แต่สุดท้าย อ้อยก็ได้เจอกับคนรักเก่าซึ่งเป็นน้องชายของดาราชื่อ ดนุภพ และตัดสินใจที่จะไปใช้ชีวิตอยู่ที่ต่างประเทศด้วยกัน แต่เมื่อผลิตเป็นละครโทรทัศน์กลับกลายเป็น ว่าส้มสวยกว่าอ้อย แม้ว่าส้มจะดูห้าวๆ ไปบ้างก็ตาม เสียสละก็ชอบส้มและใช้อุบายโดยให้นาย ประกอบ ผู้เป็นพ่อเลี้ยงของส้มกู้ยืมเงินแบบไม่จำกัด ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อต่อรองบีบให้ส้มต้องรับ ภาระขาดใช้หนี้ ส่วนอ้อยนั้นก็ไปเป็นคนขายประกัน ได้พบรักใหม่กับภาคพล ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมงาน ของเธอ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้จัดต้องการให้เน้นโทนเรื่องออกเป็นแนวตลก เบาสมอง ผู้เขียนบทจึงต้อง ลดเรื่องราวที่สะท้อนอารมณ์ลงไป

“เค้าให้เน้นไปในทาง comedy เราจึงไม่เน้นเรื่องราวที่พ่อช่มชืดลูกชัก เท่าไหร่ จะเป็นแค่ทางผ่านๆเท่านั้นเอง เพราะเราไม่อยากจะเน้นละครโดยรวม มันออกไปทางโศกนาฏกรรม ไม่อยากให้อดดูซีเรียส จริงจัง เราจึงเน้นที่ความสนุกสนานของ ตัวละครมากกว่า ซึ่งอันนี้เป็นตามคำสั่งผู้จัด” (ภูพิงค์ พังสะอาด, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

- การเพิ่มบท-เปลี่ยนคาแรคเตอร์ของตัวละคร 'หนึ่งธิดา' และเพิ่มบทให้ตัวละคร 'เผด็จ' จนกลายเป็นคู่พระรอง-นางรองของเรื่อง เป็นการส่งเสริมนักแสดงที่ผู้จัดต้องการ 'ปั้น' ให้มี บทที่เด่นขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์กับละครเรื่องต่อไปของผู้จัด ที่ต้องการให้นักแสดงของตนเด่นดัง มากพอที่จะไปเล่นเป็นตัวเอกในเรื่องต่อไป

จากในบทประพันธ์เดิมนั้น บทของหนึ่งธิดาเป็นเพื่อนรุ่นพี่ที่วิทยาลัยของส้ม แต่ ต่อมาได้ไปเรียนต่อที่ต่างประเทศและเจอกับดนุจุ เคยมีความสัมพันธ์กับดนุจุและกลายเป็น ผู้หญิงที่ค่อนข้างปล่อยตัว เมื่อกลับมาเมืองไทยก็ยังคงตามติดดนุจุด้วยความหวังว่าจะได้ แต่งงานกับเขา แต่กลับพบว่าดนุจุแต่งงานกับส้มซึ่งเป็นคนที่เคยอาศัยข้าวแดงแกงร้อนของเธอ มาก่อน แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ จากนั้นก็แทบจะไม่มีบทบาทของหนึ่งธิดาอีกต่อไป แต่เมื่อบริษัท โพลีพลัส นำนวนิยายเรื่องนี้มาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ ตัวละครตัวนี้กลายเป็นเด็กสาวชื่อ ใส เป็น

ที่รักและเอ็นดูของดนตรีซึ่งเป็นญาติของพี่สะใภ้ ดนตรีนั้นรักเธอเหมือนน้องสาว แต่เธอกลับวาดฝันไปว่าจะต้องพิชิตใจของดนตรีให้ได้ และเมื่อดนตรีตัดสินใจแต่งงานกับสั้มซึ่งเป็นเพื่อนรักที่เธอไว้วางใจมากถึงกับเล่าเรื่องดนตรีให้ฟังมาโดยตลอด เธอจึงโกรธและตัดขาดกับสั้มด้วยเข้าใจว่าสั้มทรยศ แต่หนึ่งธิดาก็รู้ว่าเธอเข้าใจสั้มผิดไป เพราะขณะที่เธอเกือบโดนเสียสละทำร้าย สั้มกลับเข้าขัดขวางและช่วยเหลือให้รอดชีวิตมาได้อย่างปลอดภัย ผู้ที่ได้รับบทนี้คือ นาเดีย นิมิตรวานิช นักแสดงที่เป็นที่ทราบกันว่าเป็น 'เด็กสร้าง' คนหนึ่งของบริษัท โพลีพลัส

ส่วนบทของเมตต์นั้น เดิมในนวนิยายกล่าวไว้ว่าเป็นลูกน้องคนสนิทของดนตรี และได้รู้จักกับสั้มเพราะนำกำลังเข้าจับคนเล่นการพนันในบ้านของสั้มทำให้สั้มไม่ค่อยชอบเขานัก เจอกันทีไรเป็นต้องหาเรื่องกันตลอด แต่เมื่อนำนวนิยายมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ กลับกลายเป็นว่าตัวละครตัวนี้เป็นตำรวจในสังกัดของนำทวนที่ปลอมตัวเข้ามาสืบเรื่องธุรกิจผิดกฎหมายของเสียสละ การเข้ามาอยู่ในพื้นที่ทำให้เมตต์ได้รู้จักกับสั้มและแอบหลงรักเธอ แต่เมื่อทราบข่าวว่าสั้มรักดนตรี เขาก็พร้อมจะหลีกทาง รวมทั้งชักชวนให้หนึ่งธิดาทำเช่นเดียวกันเพื่อให้ดนตรีกับสั้มมีความสุข และต่อมาเขากับหนึ่งธิดาก็เริ่มสนใจกัน ซึ่งผู้ที่เข้ามารับบทนี้ก็คือ ชาตโยดม หิรัณยชัยฐิติ 'เด็กสร้าง' อีกคนหนึ่งของบริษัทเช่นเดียวกัน ซึ่งในเรื่องต่อมาที่ชาตโยดมแสดงให้กับบริษัท โพลีพลัส นั้น เขาได้รับบทเป็นพระเอกเป็นครั้งแรก

“มีบางตัวที่เค้าให้ช่วยดันหน่อย อยากส่งให้เกิด หรือเป็นต้นว่านักแสดงเป็นเด็กสร้าง เด็กที่เค้าจะปั้น..ช่วยเขียนต้นตำรา ในกรณีที่ว่า ละครของผู้จัดเจ้านั้น เค้ามีละครเรื่องอื่นซ้อนอยู่ ตัวละครตัวนี้ไปเล่นเป็นตัวเอกในเรื่องนั้น เราต้องดันตัวนี้ขึ้นมา เพื่อจะมีเงื่อนไขไปส่งเรื่องนั้นให้เค้าด้วย..เพื่ออยากให้ต้นตัวนี้ ผมก็จะหาสถานการณ์มาให้ตัวละครตัวนี้มีบทบาทดำเนินเรื่องเยอะหน่อย” (ภูพิงค์ พังสะอาด, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

• การปรับเปลี่ยนบท 'ดารีกา' จากเดิมที่ผู้ประพันธ์ได้เขียนไว้ว่าเธอเป็นลูกสาวคนเดียวในบรรดาลูก 3 คนของท่านรองดิเรก (ซึ่งร่ำรวยขึ้นมาจากการโกงมรดกของดนตรี ผู้เป็นหลานชาย และมีรายได้พิเศษจากการให้ความร่วมมือกับผู้กระทำผิดกฎหมายแลกเปลี่ยนกับความสะดวกในการขนสินค้า) ดารีกาจึงถูกเลี้ยงดูมาอย่างตามใจ จนกลายเป็นคนเอาแต่ใจตัว ไม่ใส่ใจลูกผี ชอบเที่ยวเตร่ เมื่อเอกสิทธิ์ไม่ให้ในสิ่งที่เธอต้องการ เธอจึงมีชู้และถูกภรรยาหลวงของชายชู้ตามไปฆ่าด้วยความหึงหวง เมื่อถูกนำมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ บทของดารีกา นั้นแม้จะยังคงความเป็นตัวร้ายอยู่ แต่มีสาเหตุของความร้ายกาจคือ เป็นความเข้าใจผิดคิดว่าเอกสิทธิ์มีความสัมพันธ์กับสั้ม จึงวางแผนกับเม้า คนรับใช้หาวิธีกลั่นแกล้งเพื่อบีบให้สั้มออกไปจากบ้าน

และถึงแม้ว่าสั่วมจะแต่งงานไปแล้ว เอกสิทธิ์ก็ยังรักและให้ความสำคัญกับสั่วมอยู่เสมอ เธอจึงแค้นสามีมากและเอาความแค้นนั้นไปลงกับน้องสามี ก็คือ หนึ่งริดา โดยวางแผนให้เสียชะกระทำมิตีมีร้ายกับหนึ่งริดา แต่สามีเกิดความระแวงสงสัยเข้าพอดี เมื่อเขามาสอบถามความจริง ทั้งสองจึงมีปากเสียงกันรุนแรง จนเกิดอุบัติเหตุปืนลั่นใส่ดารีกา เธอต้องกลายเป็นคนพิการตลอดชีวิต ซึ่งตามความเห็นของผู้เขียนบทที่มีต่อตัวละครตัวนี้คิดว่าตัวละครทำสิ่งไม่ดีต่างๆ เพียงเพราะความหึงหวง จึงปรับเปลี่ยนจุดจบไม่ให้โหดร้ายจนเกินไป

“ตัวดารีกา จริงๆแล้วเป็นตัวละครที่ไม่ได้มีความผิดอะไร คืออยู่ดีๆ สามีไปชอบคนอื่น เป็นเรา เราก็ต้องน้อยใจ..เค้ามีเงื่อนไขในการริจาคา เค้าริจาคาเพราะว่าสามีไปรักผู้หญิงคนอื่น” (ภูพิงค์ พังสะอาด, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

• บทบาทการเป็นร่างทรงของสั่วมโดนตัดออกไป จากเนื้อเรื่องเดิมที่ดำเนินเรื่องราวบางส่วนให้เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นั่นคือ การที่สั่วมเป็นร่างประทับทรงของเจ้าแม่กาสิอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ทำให้สั่วมได้รับสิทธิพิเศษในการเห็นสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นล่วงหน้า และได้รับการเตือนภัยและการดูแลคุ้มครองจากเจ้าแม่ รวมทั้งได้ช่วยเหลือผู้มีปัญหาทั้งหลายจนเป็นที่ยอมรับนับถือ แต่ในละครกลายเป็นว่าสั่วมค่อนข้างต่อต้านเรื่องทำนองนี้เสียด้วยซ้ำ จนมีเรื่องกับตัวละครสีสันของเรื่องที่เป็นร่างทรงปลอมๆอยู่เสมอๆ นั่นเป็นเพราะภาพลักษณ์ของคนทรงในละครต่างๆถูกสร้างขึ้นมาจากความรู้สึกด้านลบไปเสียแล้ว ผู้เขียนบทซึ่งไม่ต้องการให้ตัวละครเอกต้องกลายเป็นคนที่ไม่ค่อยมีสามัญสำนึกของคนดี จึงตัดเรื่องราวส่วนนี้ของตัวเอกทิ้งไป

ตัวอย่างของบทคนทรงที่ดูหลอกลวงชาวบ้าน เช่น ในบทละครตอนที่ 1 ฉาก 17 ขึ้นที่หัวกะโหลก มีเขียนปักอยู่หน้าโต๊ะหมู่บูชา..

สมสุข	สงสัยจะเข้าแล้วละมั้ง อูษา
อูษา	เหรอ เหรอ (ร้องห่ม ร้องไห้) ปู ปูลูกแม่ หนูมาเข้าร่างบ้าน้อยแล้วไซ้มัยลูก
น้อย	(ร่างหยุดสั้น ลืมตาขึ้นมามองอูษาดาละห้อย สะอื้น ครางเบาๆ เศร้าๆ)
.....
สั่วม	(สะกิดถามสมสุข) ใ้ปู้เนี่ย มันหมา ไม่ใช่เหรอ.....(ประชดดั่งๆ) เก่งจังเข้าทรงหมาก็ได้แฮะ คนเรา.....(จะจู้อ้อยที่นั่งท้องโตอยู่ข้างๆ ออกไป) ที่อ้อย เชื้อชั้นเหอะ อย่ามางมงายเลย

“ผมว่าไม่ใช่ทางละครที่ผมจะเขียนเท่านั้นเอง นางเอก ผมอยากให้เป็นนางเอกในแบบของผม ผมก็เลยตัดในส่วนนั้นทิ้งไป คือเค้าอาจจะกะล่อน แต่ไม่ถึงกับหลอกลวงชาวบ้าน เพราะเราถือว่าภาพคนทรงในละครค่อนข้างจะหลอกลวงชาวบ้าน

‘ไม่อยากให้นางเอกเป็นคนหลอกหลวงชาวบ้าน ก็เลยตัดทิ้งไป’ (ภูพิงค์ พังสะอาด, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

• ตัดตัวละครออกไปหลายตัว เช่น อาจารย์ณรงค์ น้องชายของฐานะมาศ ดร.دنุพล พี่ชายคนโตของดารีกา และดนุภพ น้องชายคนเล็กของดารีกา นอกจากนั้นยังมีการเพิ่มตัวละครใหม่เข้ามาเพื่อเป็นสีสันของเรื่อง เช่น บทของน้อย คนทรงที่ชอบหลอกหลวงชาวบ้านแต่แอบหลงรัก น้ำทวนจนยอมเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อความรัก หรือบทของเม้า สาวใช้ของดารีกาที่เป็นพวก ‘นายว่า ชี้อ่าพลอย’ คอยช่วยดารีกาหาวิธีกลั่นแกล้งสัว่มให้ออกจากบ้านของเอกสิทธิ์ เป็นต้น เป็นการช่วยเพิ่มตัวละครที่สร้างสีสัน เป็นการเพิ่มเรื่องราว เพิ่มสถานการณ์ด้วยตัวละครใหม่ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นตัวละครที่ออกไปในทางตลกๆ

“เพิ่มสถานการณ์เข้าไป เพราะว่าในนวนิยาย เรื่องจะน้อยมาก สถานการณ์จะน้อยมาก ต้องมาเพิ่มให้เยอะๆ จะได้สนุก..ตัวละครบางตัวที่เห็นว่ารากตัดทิ้งไปเลย หรือถ้าเราเห็นว่าตัวละครขาดไปบางส่วน อย่างตัวสีสันก็เพิ่มเข้าไป”

“ตัวคนทรง เอาที่อุปมาเล่น (หมายถึง ดารณีนุช โพธิปิติ - ผู้วิจัย) เราก็จะรู้ว่าตัวคนทรงบ้าได้แน่นอน แต่ถ้าเค้าบอกว่าตัวคนทรงเอาสุ่ยมาเล่น เราก็ต้องไปอีกทาง เพราะสุ่ยสวย เราก็จะมีมุขของความสวยมาเพิ่มขึ้น อาจจะเป็นคนทรงที่เน้นเช็กซีก็ได้ ในกรณีที่เป็นสุ่ยมาเล่น แต่นี่พอเป็นที่อุปมาเล่น เราก็ต้องไปเน้นมุขบ้าๆ บอๆ ” (ภูพิงค์ พังสะอาด, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

เมื่อมีการนำไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์ พบว่าทางฝ่ายผลิตและผู้จัดจะไปจัดการให้มีการวางสินค้าบางอย่างให้อัดไว้ในละครตลอดทั้งเรื่อง ทั้งในรูปแบบที่ให้นักแสดงหยิบขึ้นมาใช้งาน หรือจัดวางไว้บนโต๊ะแล้วให้กล้องจับภาพ Close-up เป็นต้น

“ทางผู้จัดจะจัดหาสินค้ามา tie-in เอาสินค้ามาผูกกับเนื้อละครเลย.. เนื่องจากระบบธุรกิจสมัยนี้ สินค้าจะมาซื้อเวลา..เค้าเข้าไปเติมในฉากเอง..เพื่อให้ละครมีผลประโยชน์ตอบแทนมาได้สูงขึ้น เกิดละครคนดูน้อย เค้าก็สามารถมีรายได้จากทางสินค้ามา ตราบที่มันไม่ทำให้เนื้อละครบิดเบี้ยวไป” (ภูพิงค์ พังสะอาด, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

หรือในฉากที่บทละครเขียนไว้ว่าให้ตัวละครอรธเมธเพื่อไปสมัครงานหรือไปทำงาน ฝ่ายผลิตกลับไปถ่ายทำบนสถานีรถไฟฟ้า BTS แทน ซึ่งเป็นเรื่องของทางละครของบริษัทที่เน้นภาพความสวยงามมากกว่าความจริง

“ผมว่าเกี่ยวกับลูก เกี่ยวกับทางละครของผู้กำกับมากกว่า อย่างเช่น ถ้าเป็นละครของโพลีพลัส สลัมมันจะไม่ใช่สลัม ถ้าคุณสังเกต ละครของพีตู นพพล สลัมมันจะเป็นอีกแบบหนึ่ง..มันแล้วแต่แนวทางของผู้จัด ถ้าโพลีพลัสจะเป็นทางละครที่ออกมิวสิควิดีโอหน่อย ทางจะสวยๆ ทางบรรดาคาซท์จะใสๆ ของพีตู สลัมจะเป็นสลัม ด่ากัน” (ภูพิงค์ พังสะอาด, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

๐ คุณละลิตา จันทศาสตร์โกศล

คุณละลิตา จันทศาสตร์โกศล เป็นผู้เขียนบทอิสระ ที่ทำงานร่วมกับคุณรัชณี โกลด์ดริค เพื่อเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง *มณีหยาดฟ้า* ซึ่งแปลมาจากเรื่อง *The Princess* สำหรับบริษัท ในเครือเบสโก้ จำกัด โดยที่เป็นการรับจ้างผลิตให้กับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. เป็นเรื่องราวของเจ้าหญิงต่างเมืองที่เสด็จเยือนต่างประเทศแต่โดนคนร้ายจับตัวไปเพื่อหวังปลงพระชนม์ แต่เจ้าหญิงหนีไปได้และไปเจอกับทหารเรือหนุ่มที่แอบมาพักผ่อนที่เกาะร้าง เจ้าหญิงกลายเป็นบุคคลไร้ประโยชน์ทันทีเมื่ออยู่บนเกาะโดยไม่มีที่เลี้ยงคอยดูแล ทำให้นายทหารเรือตำหนิว่าไม่มีสมอง เมื่อถึงเวลาที่ชายหนุ่มจะต้องกลับไปทำงาน นายทหารเรือก็พาเจ้าหญิงกลับมาด้วย และหาทางช่วยส่งตัวเจ้าหญิงกลับประเทศ แต่กลับโดนจับแต่งงานกันเพื่อให้เจ้าหญิงหลบภัยการเมืองโดยให้ปลอมพระองค์เป็นผู้หญิงแม่บ้านธรรมดา แต่ทั้งคู่ไม่เต็มใจนัก ทั้งยังมีปัญหาเรื่องหึงหวงเข้าไปอีก จึงมีเรื่องให้แก่งอนกันตลอด ทั้งๆที่รักกันอยู่ลึกๆ เมื่อถึงเวลาที่เจ้าหญิงต้องกลับแต่ยังไม่สามารถจับตัวคนร้ายได้ ทำให้นายทหารเรือเป็นห่วงและถูกขอร้องจากผู้บัญชาการให้ตามไปช่วยคุ้มครองเจ้าหญิงที่ประเทศและช่วยสืบจับตัวคนร้ายให้จนได้ เพื่อที่ทั้งคู่จะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (ดูภาคผนวก ข)

การดัดแปลงเรื่องแปลเรื่อง *มณีหยาดฟ้า* เพื่อเป็นบทละครโทรทัศน์นั้น ผู้เขียนบทต้องเปลี่ยนสถานการณ์และเนื้อหาบางส่วนเพื่อปรับให้มีรสชาติที่เป็นแบบไทยๆ มากขึ้นตามความต้องการหรือข้อกำหนดต่างๆ ของผู้จัด และเมื่อมีการตกลงกับผู้จัดเรียบร้อยแล้ว ผู้เขียนบทก็ต้องใช้วิจารณญาณของตัวเองในการดัดแปลง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ผู้จัดระบุตัวนักแสดงมาให้ หากแต่ได้บอกข้อจำกัดบางอย่างเกี่ยวกับตัวนักแสดงไว้ด้วยบางประการ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เขียนบทหลีกเลี่ยงข้อจำกัดนั้นๆ (ซึ่งในสวนนี้ ผู้เขียนบทมิได้อธิบายถึงรายละเอียด เนื่องจากระยะเวลาที่เขียนบทละครโทรทัศน์เรื่องนี้กับการสัมภาษณ์ห่างกันมาก) อีกทั้งผู้เขียนบทต้องช่วยเขียนบทที่สามารถส่งให้นักแสดงดูดี และเป็นที่พักของผู้รับชมให้ได้มากที่สุด

“ผู้จัดเค้าจะออเดอร์ว่าพระเอกนางเอกคือ วิลลี่กับแอนนะ (หมายถึง วิลลี่ แมคคินทอช กับ แอน ทองประสม - ผู้วิจัย) เพราะฉะนั้นวิลลี่ทำนั่นได้ทำนี่ได้ แอนทำนั่นได้ทำนี่ได้ พี่ก็จำไม่ค่อยได้แล้ว..พอเรารู้ว่าพระเอกเป็นวิลลี่ เราก็มาคิดว่าวิลลี่ทำอะไรจะเท่ หล่อ..วิลลี่เค้าฮอต เขียนอะไรให้เค้าเล่นได้เยอะที่สุด มีเสน่ห์ที่สุด” (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2545)

• เปลี่ยนเนื้อเรื่องเดิมที่เป็นเรื่องแปลจึงมีบทบาทการแสดงความรักที่หือหาวมากเกินกว่าที่สังคมไทยจะยอมรับได้ ให้อยู่ในระดับที่พอเหมาะพอสม โดยที่ต้องปรับเปลี่ยนเรื่องราวตามความต้องการของผู้จัดที่ต้องการให้เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวโรแมนติกแบบไทยๆซึ่งได้กำหนดตัวนักแสดงนำมาให้ ผู้เขียนบทจึงต้องรับหน้าที่สร้างสรรค์เรื่องราว - สร้างสรรค์เหตุการณ์ขึ้นมาใหม่แทบทั้งหมด เพราะเมื่อผู้จัดอยากให้ออกมาดูเป็นไทยๆ ก็ต้องทำให้ตัวละครเป็นคนไทย นิสัยแบบคนไทย สังคมแบบไทยๆ และใส่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่ประเทศไทย แต่ทั้งนี้ยังคงต้องรักษาโครงเรื่องเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ก็ต้องทำการตัดเนื้อเรื่องเดิมที่เกินความจำเป็นหรืออาจยากที่จะผลิตออกไปบ้างเป็นบางส่วน เช่น การวางแผนปลอมตัวกลับเข้าประเทศของอริยา หรือการทำงานช่วยพัฒนาประเทศของทีเจจนเป็นที่รักของชาวแลนโคเนีย เช่น การวางแผนพัฒนาระบบชลประทานเพื่อการเกษตร การพัฒนาเทคโนโลยี การปฏิรูประบบรักษาความปลอดภัยในพระราชวัง เป็นต้น เหลือเพียงเนื้อหาเกี่ยวกับความรักและการป้องกันการลอบปลงพระชนม์เท่านั้น

“มณีหยาดฟ้าเป็นเรื่องแปล ซึ่งในเรื่องจะเป็นฝรั่งกันหมดเลย พระเอกเป็นอเมริกัน นางเอกเป็นเจ้าของจากแลนโคเนีย..ต้องมาประชุมกันก่อนกับทางผู้จัด ปรากฏว่าเค้าอยากให้เป็นโรแมนติกไทย..เราต้องมาเปลี่ยนข้างในให้เป็นตัวละครที่เป็นคนไทย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยหมดเลย..นั่งคิดเรื่องใหม่ คิดเหตุการณ์ใหม่หมด โดยคงโครงของหนังสือเอาไว้ (ผู้วิจัยถามถึงตัวละครสีสันของเรื่อง เช่น บรรดาภรรยาของเพื่อนๆชาญชล) ในหนังสือมี แต่ต้องดูเป็นไทยๆ ถ้าเป็นฝรั่งก็ไม่เขียนอย่างนี้หรอก ไม่มาเขียนการเม้าท์ ชีนินทา แบบเปิบป๊าบ ลูกทุ่ง บ้านนอก..มีช่างเสริมสวย มีแม่บ้านทหารเรือ” (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2545)

แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงบทให้เข้ากับบริบทความเป็นไทย เนื้อหาสาระข้างในจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผู้เขียนบทจึงต้องสร้างเหตุการณ์ สร้างเรื่องราวที่คิดที่น่าสนใจ และสามารถดึงดูดผู้ชม ตัวอย่างเช่น

• เพิ่มบทให้กับตัวละครที่เป็นมารความรัก คือ บทของรสลินและยอดรักที่คอยสนับสนุนความรักของอริยาและชาญชล บทของเจ้าชายพระคู่หมั้นของอริยาที่แอบนอกใจไปมี

ความสัมพันธ์กับหญิงอื่น และบทของตัวร้ายที่คอยตามล่าทำลายล้าง เช่น บทของเจ้าชายมาคีที่ต้องดึงความสนใจให้ผู้ชมเข้าใจว่าเป็นตัวร้าย บทของกลุ่มคนร้ายที่ไล่ล่าปลงพระชนม์อริยาอยู่หลายครั้งหลายครา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ละครมีเนื้อเรื่องที่ทำให้ผู้ชมร่วมลุ้น ร่วมติดตาม และทำให้มีรสชาติมากขึ้น

“เรื่องเมโลดรามามีสูตรของมัน มีพระเอก มีนางเอก มีผู้ร้าย”

“พวกนี้เป็นน้ำจิ้มของละครไทย ซึ่งละครมันย่อมต้องมีนางร้ายมาเป็นอุปสรรคความรักของพระเอกนางเอก ซึ่งผู้ร้ายมันไม่เกี่ยวกับความรัก ผู้ร้ายจะหมายปองเอาชีวิต..มันไม่มีผลต่อความรู้สึกตัวละคร..นางร้ายดีเป็นมารความรัก ทำให้เข้าใจผิด ทะเลาะเบาะแว้งกันไปได้ทั้งเรื่อง” (ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2545)

- เพิ่มสีสัน-อรรถรสให้กับเรื่องราวมากขึ้น รวมไปถึงการหาทริคในการดึงดูดให้ผู้ชมต้องการติดตามชม เช่น เปลี่ยนตัวร้ายของเรื่อง จากเดิมที่เป็นเจ้าชายเฟร็ดดี้ ผู้คิดคดทรยศ แต่เมื่อผลิตเป็นละครโทรทัศน์ได้เปลี่ยนให้ตัวร้ายเป็นเจ้าหญิงเกศแก้ว พระญาติผู้แสนจะเรียบร้อยและอ่อนโยน เธอสามารถซุกซ่อนจิตใจที่เต็มไปด้วยความอิจฉาริษยาและความเกลียดชังไว้ได้อย่างมิดชิด ซึ่งความแค้นของเกศแก้วนั้นก็เกิดจากการที่เธอเชื่อว่าตัวเองเป็นผู้ที่สมควรได้รับสืบทอดพระราชบัลลังก์ในอันดับแรก หากมิใช่เพราะว่าพระบิดาของเธอสิ้นพระชนม์เร็วเกินไป ทำให้สิทธิ์นั้นตกไปอยู่ที่เจ้าชายมาคี แต่เมื่อมาคีประสบอุบัติเหตุตกม้า เพราะสุนัขของเจ้าหญิงอริยาทำให้ม้าตื่นจนสลัดมาคีตกลงมาขาพิการ ตำแหน่งรัชทายาทนั้นก็ตกไปอยู่กับอริยาต่อ หาใช่เธออีกไม่ อีกทั้งชายที่เธอแอบหลงรักก็ไปเป็นคู่หมั้นหมายของอริยาไปเสียอีก เกศแก้วจึงวางแผนหลอกใช้อัลัน ราชองครักษ์พิเศษในการลงมือกำจัดอริยา โดยใช้ความชิงชังที่มาคีแสดงต่ออริยาเป็นฉากบังหน้า เพื่อทำให้ทุกคนเข้าใจไปว่าการลอบปลงพระชนม์อริยานั้นเป็นฝีมือของมาคี หรือ การใช้วิธีการสร้างปัญหาหรืออุปสรรคให้กับความรักของพระนางเยอะๆ เพื่อให้ผู้ชมติดตามชมอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

“ถ้าเป็นผู้ชาย มันเดาง่ายเกินไป พอเดาง่ายเรื่องมันไปไม่ได้ ต้องทำให้สงสัยคนนู้นก็ไม่ใช่ คนนี้ก็ไม่ใช่ จะได้มีอะไรดู แล้วคนที่ไม่น่าจะใช่ที่สุด ก็ต้องใช่ ตามสูตร คนที่อ่อนแอที่สุดต้องเป็นผู้ร้าย หลีกเลี่ยงไม่ได้ สูตรต้องเป็นอย่างนั้น”

“เรื่องอย่างนี้ต้องเกลียดกันก่อน มันถึงจะมารักกัน ละครพ้อแ่งแ่มองอน ละครกุกกิก ละครโรแมนติก ถ้าเปิดมาพระเอกนางเอกรักกัน มันก็ไม่มีอุปสรรค ละครเรื่องไหนที่ไม่มีอุปสรรค ก็ไม่น่าดู ไม่รู้จะลุ้นอะไร คือลุ้นว่าเค้าจะรักกันเมื่อไหร่..อันนี้

เค้าให้นางเอกเป็นเจ้าหญิง พระเอกเป็นคนธรรมดา ต่างกัน รักกันไม่ได้ มันก็น่าดู”
(ละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2545)

แต่เมื่อบทละครโทรทัศน์ถูกนำไปใช้ในการถ่ายทำ ผู้วิจัยพบว่าผู้กำกับทำการดัดแปลงบทละคร คือ ตัดบางฉากที่เย็นเยื่อออกไปบ้าง แต่ไม่ได้กระทบกับเนื้อเรื่องแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น ในบทละครตอนที่ 2 ตัดฉาก 1 ออกไป เข้าฉาก 2 เลย เป็นต้น

ฉาก 1 สถานที่ท่าเรือที่เดิมกับตอน 1

ตัวละคร เคน สันต์ จอห์น จิม

ภาพที่เคนหันไปส่งลูกน้อง

เคน เอาขึ้นเรือไป แล้วเตรียมออกเรือได้

สันต์เข้ามาอุ้มอริยา แยกขึ้นเรือไป เคนหันมาส่งจอห์นกับจิม

เคน เอ็งสองคน กลับไปรอฟังข่าวจากเจ้านายที่ออฟฟิศของเราก่อน ส่วนข้ากับ
ไอ้สันต์จะจัดการไปส่งเจ้าหญิงน้อยๆสู่สุดตัวเอง

จอห์น กู้ดลัค หัวหน้า

จบที่เคนหันเดินขึ้นเรือไป จอห์น จิม มองตาม

.....
ฉากที่ 2 ห้องในเรือ/ทะเล เวลาผ่าน กลางคืนวันเดียวกัน

ตัวละคร เคน สันต์ อริยา

ภาพเรือแล่นกลางทะเล

ในห้อง อริยาค่อยๆ ฟันค้อนสติขึ้นมา แล้วมองไปรอบๆ เรือ พยายามลুকแต่ปวดหัวเล็กน้อย

อริยา เกิดอะไรกับเรา..นี่ที่ไหน โคลงจ้ง หรือปวดหัวจนโคลง

อริยาพยายามจะลุก แต่เห็นเงาคนเดิน และเสียงประตูเปิดเลยลงนอนไปใหม่ ปรากฏว่าเป็นสันต์ที่
เข้ามามองดูอริยาอย่างหื่น และมองไปทางประตู เพื่อดูว่าเคนคงมองไม่เห็น.....

หรือตอนที่ 3 ฉากที่ 13

ฉากที่ 13 บ้านคึกฤทธิ์ เวลาเช้า / วังเจ้าปู่

ผู้แสดง คึกฤทธิ์ ศรีจันทร์ เด็ก / กบินทร์ เจ้าปู่

ภาพที่คึกฤทธิ์และศรีจันทร์กำลังตีหมากแฟสำหรับอาหารเช้าอยู่ เด็กยกอาหารมาให้ เป็นข้าวต้ม

ศรีจันทร์ คุณที่คะ เมืองบูรณะมีฟ้านี้อากาศเป็นอย่างไรบ้างคะ

คึก ก็เย็นสบายดี เพราะอยู่ทางตอนเหนือ ทำไมหรือคุณ

ศรี ก็แปลกใจนะค่ะ ที่เจ้าหญิงทรงพระประชวร อาจจะแพ้อากาศร้อนบ้านเราก็อไ้ได้นะคะ คงเป็นหวัดธรรมดา หรือทางโน้นไม่มีไวรัสพันธุ์เดียวกับบ้านเรา

คิก ผมก็แปลกใจเหมือนคุณนั่นแหละ แต่เอาเถอะ ท่านว่าไม่สบายก็ต้องว่าไปตามท่าน

ศรี เพิ่งเห็นท่านคนเดียว ทรงพระสิริโฉมมากนะค่ะ องค์เล็กนิดเดียว น่ารัก

เด็ก ท่านคะ โทรศัพท์สายตรง ในห้องทำงานท่านคะ

ศรี แหม ใครนะ โทรมาใช้งานแต่เช้า ทางกรมอู่มั่งคะ คุณพี่ (ส่วนที่เป็นตัวเอนนี้ถูกตัดออกไปทั้งหมด - ผู้วิจัย)

คิกฤทธิ์เดินไปรับสายในห้องทำงาน ตัดสลับกับกบินทร์และเจ้าปู่ในห้องทำงานเหมือนกัน

คิก สวัสดีครับ ผม นายพลเรือโทคิกฤทธิ์กำลังพูดสายครับ

กบินทร์ ท่านนายพล ผมเองครับ กบินทร์ เจ้าคุณกลาโหมของบูรมะณีฟ้า.....

๐ คุณประโยชน์ สุศรีเจริญสุข

คุณประโยชน์ สุศรีเจริญสุข ปัจจุบันเป็นผู้เขียนบทประจำของบริษัท เอ็กแซ็กท์ จำกัด แต่ตอนที่เข้ามาเขียนบทละครเรื่อง *หงส์เหนือมังกร* นี้ เป็นการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่องแรก จึงหมายความว่า เป็นผู้เขียนบทมือใหม่สำหรับช่วงนั้น ผู้กำกับจึงต้องช่วยดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้คาดเดาได้ว่าการเขียนบทละครเรื่องนี้ ผู้เขียนบทต้องได้รับอิทธิพลจากผู้กำกับมาบ้าง ไม่มากก็น้อย ซึ่งเรื่องราวหลักของเรื่องนี้มีอยู่ว่า เด็กสาวคนหนึ่งต้องก้าวขึ้นมาเป็นเจ้าแม่เนื่องจากตีชั่ง ผู้เป็นพ่อซึ่งเป็นเจ้าพ่อใหญ่ถูกลอบสังหาร เมื่อเธอรู้อาใครเป็นคนลงมือ เธอก็จัดการจับตัวมาลงโทษด้วยการตัดนิ้วที่ลั่นไกปืนทิ้งเสีย ทำให้ชายหนุ่มแค้นมาก ในขณะเดียวกันน้องชายของเธอ ซึ่งเกิดจากการที่แม่โดนตั้งล้อ (เพื่อนของพ่อ) ช่มชืด ได้พลั้งมือฆ่าลูกชายของนักเลงใหญ่คนหนึ่งตาย เป็นเหตุให้เธอต้องตามแก้ไขสถานการณ์ เธอต้องเรียนรู้สารพัดวิธีห้าหนของวงการนักเลงเพื่อก้าวสู่ความยิ่งใหญ่ให้ผู้คนยำเกรง เธอเริ่มกลายเป็นที่ยอมรับในฐานะเจ้าแม่ใหญ่ของวงการนักเลงมากขึ้น แต่ยิ่งเธอรองอิทธิพลมากขึ้นเท่าไร เธอก็ยังมีศัตรูหมายปองชีวิตมากขึ้นเท่านั้น แต่ศัตรูที่เธอไม่คาดคิดก็คือ คนใกล้ชิด เพื่อนสนิทของพ่อที่ดูแลเธอมาตลอดนั่นเอง เธอต้องตายด้วยน้ำมือของคนที่คุณนับถือและไว้ใจมาตลอดชีวิต (ดูภาคผนวก ข)

ในขั้นแรกเริ่มนั้น ผู้เขียนบทต้องรับฟังความต้องการและข้อกำหนดต่างๆ ของผู้ผลิตหรือผู้กำกับซึ่งเลือกสรรบทประพันธ์มาผลิต และได้ตีความและตีพิมพ์แนวเรื่องในแบบที่ต้องการไว้

พร้อมสรรพแล้ว เพียงแต่มาถ่ายทอดให้ผู้เขียนบทรับทราบ จากนั้นผู้เขียนบทจึงมาตีความเองว่าจะต้องลงมือเขียนตามข้อกำหนดนั้นๆ อย่างไร ตัวอย่างเช่น

- ผู้เขียนบทเพิ่มพล็อตเรื่องราวเกี่ยวกับความรักของพระเอกนางเอกเข้าไปซึ่งในบทประพันธ์เดิมนั้น หลิวและจางเหาเป็นศัตรูคู่แค้นที่ต่างต้องการล้มล้างอีกฝ่ายหนึ่งให้จงได้ จะมีก็เพียงความรู้สึกทั้งในความสามารถของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่เมื่อนำมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ กลับกลายเป็นว่าหลิวหลงรักจางเหา แม้ต่อมาจะรู้ว่า จางเหาคือคนที่ฆ่าพ่อตัวเอง แต่เธอก็ยอมทำทุกอย่างเพื่อให้เขาอยู่ใกล้ๆ ตัว เป็นเพราะผู้เขียนบทเชื่อว่าหากไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับความรัก ละครจะไม่ได้รับความนิยมจากผู้ชมเท่าที่ควร

“ละครถ้าไม่มีรัก มันอยู่ไม่ได้อยู่แล้ว..ถ้าคุณใช้ความรัก ใช้ความแค้น ใช้ชีวิตของตัวละคร..คุณก็สามารถทำให้คนดูลุ้นตาม เพราะว่าเป็นตัวละครที่คุณรัก หรือว่าเป็นตัวละครที่ตัวเอกรัก” (ประโยชน์ สุศรีเจริญสุข, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

- เปลี่ยนบุคลิกของหลิวจากเด็กสาวที่ถูกเลี้ยงมาอย่างเข้าใจและทำใจยอมรับว่าตัวเองอยู่ในวงการนักร้อง ไม่มีสิทธิ์เป็นคนธรรมดาได้ เธอจึงออกจะเฉลียวฉลาด เครื่องขีมิและทันสมัย แต่ในบทละครกลายเป็นว่าหลิวเป็นเด็กสาวธรรมดาที่ต้องการเพื่อน ต้องการความรัก มีโลกที่สดใสสวยงาม แต่ต้องกลายมาเป็นเจ้าแม่โดยไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน เพราะคิดเสมอน้องชายคงต้องสืบทอดตำแหน่งของพ่อแน่นอน ทั้งนี้เนื่องจากเธอไม่ทราบมาก่อนว่า แท้จริงแล้วน้องชายที่คลานตามกันมานั้นเป็นเพียงน้องชายต่างพ่อ ซึ่งยอมเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่า เธอจะต้องเป็นผู้สืบทอดตำแหน่งจากผู้เป็นพ่อ เนื่องจากเธอเป็นทายาทที่ถูกต้องเพียงคนเดียว ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นการพัฒนาตัวละครในแนวทางที่ผู้เขียนบทสร้างขึ้นจากจินตนาการส่วนตัว

“เราเล่าเส้นทางของเด็กผู้หญิงที่มาเจอกับผู้ชายคนนึง ต่างคนต่างเสียบ้านของตัวเองไป นางเอกสูญเสียบ้าน เพราะพ่อเป็นมาเฟีย พ่อไม่มีเวลาให้กับบ้าน ในขณะที่พระเอกสูญเสียบ้านให้กับความแค้น จนเค้ามาเจอกัน และเกือบจะได้สร้างบ้านหลังใหม่ขึ้นมา แล้วก็ถูกความแค้นทำลาย..มันจะดูน่าสงสารกว่า” (ประโยชน์ สุศรีเจริญสุข, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

- เพิ่มตัวละครใหม่เข้ามา เช่น บทของสร้อย คนรักของตีเล็ก และบทของไฉไล ซึ่งเดิมไม่มีอยู่เลย และเพิ่มบทให้ตัวละครแวดล้อม เช่น บิ๊กชาย เก้า เสียอี้ เป็นต้น ซึ่งใน เรื่องเดิมจะเป็นแค่รายชื่อที่ปรากฏในนวนิยายแค่ 1-2 ครั้งเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าผู้เขียนบทต้องการทำให้ตัวละคร

มีบุคลิกแบบสมจริงและสมเหตุสมผลมากขึ้น เป็นการเติมเต็มบทบาทของตัวละครหลัก เช่น บทของสร้อยที่ทำให้ผู้ชมได้เห็นส่วนดีในตัวของเธอ บทของไอโล่ที่ทำให้หัวใจความรักรักมากขึ้น หรือบทของบ๊องชาย อาจิบ เฮียเฮี้ย เฮียหลัก ลูกน้องคู่บารมี ซึ่งเข้ามาทำให้บทบาทของเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ดูยิ่งใหญ่ สมจริงสมจังมากขึ้น

“ชอบเล่นกับตัวละคร อย่างตัวเด็ก ผมยอมรับว่าไม่ชอบที่เค้าเล่าแค่ด้านหน้าด้านเดียวว่าเป็นเด็กเจ้าอารมณ์ โวยวาย ผมมองกลับไปอีกด้านหนึ่ง ด้านที่ว่าเค้าถูกเลี้ยงมาแบบนี้..(ผู้วิจัยถามถึง 'แก๊ง5มังกร' ว่ามาจากไหน?) จากเดิมที่ไม่เชิงเป็น gangster ตรงนี้ก็สร้างขึ้นมาเป็น gangster”

“เป็นมุมที่อยากเล่า เติมเต็มชีวิตตัวละครซักตัวหนึ่งด้วยตัวที่อยู่ข้างๆ เค้าคิดว่าตัวเด็กควรมีที่ระบายของเค้าบ้างที่จะพูดได้อย่างเต็มที่ เพราะว่ากับพี่สาว เค้ามี conflict กันอยู่ กับคนในบ้าน เค้าก็เข้ากับใครไม่ได้ ก็เลยสร้างคนนอกบ้านขึ้นมา ส่วนในบทของเจ๊ใจ ตอนนั้นเป็นช่วงที่ว่าตัวเอกขึ้นมาเป็นเจ้าแม่แล้ว และอยากจะสะท้อนความเป็นผู้หญิงของเค้า เค้ามีความเป็นผู้หญิงอยู่ในตัว แต่อยู่ในบ้านมีไม่ได้ ก็เลยเล่าผ่านตัวนี้” (ประโยชน์ สุศรีเจริญสุข, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

- เปลี่ยนบทให้หลิวมีความจำเป็นที่จะต้องแสดงความเหี้ยมหาญ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในหมู่ลูกน้องและคนเก่าคนแก่ของแก๊งด้วยการที่จะต้องลงมือฆ่าศัตรูด้วยตัวเอง ต่างจากเนื้อเรื่องเดิมที่เป็นการวางแผนและสั่งให้ลูกน้องไปจัดการ ทั้งนี้ก็เป็นการที่จะต้องให้นักแสดงนำได้แสดง ได้มีบทบาท มิฉะนั้น บทตัวละครลูกน้องก็จะมีบทบาทมากกว่าตัวเอก

“ผมว่าคนดูเค้าตามตัวละครเอกมากกว่า เพราะในเรื่อง ถ้าเราไม่ให้ตัวละครเอกทำด้วยตัวเอง ไม่สร้างสถานการณ์ให้เค้าทำด้วยตัวเอง ก็จะกลายเป็นว่าตัวละครตัวนี้นิ่งเก๋อ้อเจ๋ๆ สั่งใครก็ได้” (ประโยชน์ สุศรีเจริญสุข, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

- ปัญหาเรื่องการประหยัดงบประมาณ ซึ่งผู้เขียนบทที่เป็นมือใหม่มักจะไม่เคยคิดทำงานเขียนบทจะต้องไปเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายด้วย การเขียนบทน่าจะเป็นการเขียนโดยใช้จินตนาการเล่าเรื่องให้สนุกและให้ผู้ชมต้องการติดตามชมมากกว่า แต่ในการทำงานจริงๆ นั้นกลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น ดังนั้น การช่วยลดค่าใช้จ่ายให้ผู้จัดเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงตลอดเวลา トラบไดที่ยังไม่กระทบต่อการเล่าเรื่องของผู้เขียนบทมากจนเกินไปนัก

“ตอนเขียนเรื่องนี้ครั้งแรก ผมเป็นมือใหม่ ไม่ทันได้นึกเท่าไร พอเขียน ซักพักก็มีคนบอก เช่น บางฉากวางไว้ว่าบนรถไฟลอยฟ้า เคื่อก็จะสะกิดๆ มา..ถ้าเป็นฉากสำคัญๆ จริงๆ มีได้นะ แต่ถ้าเป็นฉากพื้นๆ แบบฉากผ่านๆ ก็ต้องดูว่ามันคุ้มกันหรือเปล่า” (ประโยชน์ สุศรีเจริญสุข, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

ในขั้นตอนการถ่ายทำนั้น ผู้กำกับมีสิทธิ์ที่จะแทรก เสริม เติมบทเข้าไปได้เล็กน้อย ตามวิจารณ์ญาณหรือสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น เช่น

- การนำสินค้ามาจัดวางในละคร เช่น มือปืนของเรื่องตีมนมกล่องแบบถ่ายเน้นยี่ห้อยี่ห้อๆ หรือให้ตัวละครหิ้ว รังนกยี่ห้อหนึ่งไปเยี่ยมคนป่วย หรือตัวละครอาบน้ำอยู่ในห้องน้ำก็เห็นขวดโคโลญจน์วางไว้ให้เห็นชัดๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นการจัดวางในขณะที่มีการถ่ายทำ ตามแต่ชนิดของสินค้าว่าสามารถจัดวางในฉากแบบไหนได้บ้างอย่างแนบเนียน ไม่ประดักประเดิด

“ตอนแรกก็ไม่รู้ตัวหรือว่าทำไมตัวละครของผมต้องไปตีมนม..ตอนแรกผมอยากเป็นตัวอย่างให้ตัวละครตีมนมเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์บ้าง แต่ที่นี่ไม่นึกว่าจะล่อเป็นกล่อง ตราวัวแดง” (ประโยชน์ สุศรีเจริญสุข, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

และเมื่อละครได้ออกอากาศไปแล้ว และเรตติ้งเป็นที่น่าพอใจ สปอนเซอร์ก็ขอให้การสนับสนุนเพิ่มเข้ามาอีกมากมาย ผู้ผลิตจึงลงความเห็นว่ายืดเวลาออกอากาศออกไปอีกสักระยะ

- มีการยืดเรื่องให้ผู้เขียนบทเขียนไว้จำนวน 18 ตอน ไปออกอากาศเป็น 24 ตอน โดยที่บทละคร 2 ตอนสุดท้าย (ตอนที่ 17-18) ถูกนำมายืดด้วยการฉายภาพเก่าซ้ำๆ ประกอบเพลง โดยไม่เขียนบทเพิ่มเติมหรือถ่ายทำเพิ่มเติม

“เป็นละคร 18 ตอนนะ แต่พอออนแอร์ ออนแอร์เป็น 24 ตอน..คือบทเขียนเสร็จไปแล้ว ตอนจบผมไม่ได้ดูนะ แต่ได้ยินกระแส ผมรู้สึกว่ายากเขียนอะไรเพิ่มมาก แต่มันออกไปแล้ว” (ประโยชน์ สุศรีเจริญสุข, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2545)

๐ คุณภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

คุณภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา เป็นผู้เขียนบทอิสระ (ที่มองว่าละครโทรทัศน์เป็น commercial แต่แค่ในระดับหนึ่งเท่านั้น ไม่ควรก้าวก้าวกายกับงานที่เป็นส่วนของศิลปะการเล่าเรื่องมากจนเกินไป) ได้รับจ้างเขียนบทเรื่อง มัสยา ให้กับบริษัท พีดี วิดีโอ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทเปิดใหม่สำหรับช่วงเวลานั้น เป็นการผลิตเพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 การเขียนบทสำหรับเรื่องนี้เป็นการทำงานที่ค่อนข้างรีบพอสมควร คือ ต้องทยอยเขียนบทไป ถ่ายทำไป โดยมี

โครงเรื่องสำคัญอยู่ว่า... มัสยา เด็กสาวที่เติบโตมาจากการเลี้ยงดูของตาซึ่งเป็นรายาเมืองยะหริ่ง ถูกท่านผู้หญิงรัตนมหาศาลซึ่งเป็นย่า พาตัวมาอบรมใหม่แบบคนไทย เธอโดนญาติๆ ดูถูกว่าไร้การอบรม เพราะพ่อของเธอไปแต่งงานกับแขกที่ใครๆ ต่างก็คิดว่าเป็นชาวบ้านธรรมดาจึงทำให้พ่อของเธอโดนตัดออกจากกองมรดก... คุณย่าต้องใช้ความอดทนอย่างมากกว่าจะขัดเกลากันจนเธอกลายเป็นกุลสตรีไทยที่เพียบพร้อมอย่างที่คุณย่าจะเป็นจนได้ แต่แล้วเรื่องกลับต้องเลวร้ายลง เมื่อเธอหลงรักลักษณ ญาติผู้พี่ ทำให้คุณย่ารับไม่ได้และต้องบังคับให้ 2 คนนี้ไปแต่งงานกับคนอื่น แต่ มัสยาไม่ยอม จึงหนีออกจากบ้านไป ลักษณต้องออกตามหาอยู่เป็นนาน จนกระทั่งคุณย่าต้องยอมแพ้ เนื่องจากรู้สึกผิดที่ได้บังคับชีวิตใครต่อใคร จนคนเหล่านั้นต้องจมอยู่กับความทุกข์ที่ท่านกำหนดให้อย่างไม่มีการสิ้นสุด ท่านจึงยินยอมให้ลักษณและมัสยาแต่งงานกันเพื่อไถ่โทษที่เคยทำมา (ดูภาคผนวก ข)

ในอันดับแรกเลยนั้น ผู้เขียนบทจำเป็นต้องรับทราบข้อกำหนดและความต้องการของผู้จัดไว้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางของเรื่อง ตัวอย่างเช่น

- ผู้จัดต้องการให้เพิ่มตัวละครบางตัวขึ้นมา คือ บทนายทหารคนสนิทของลักษณ ซึ่งบวบ ซึ่งในขณะนั้น นักแสดงท่านนั้นเป็นนักแสดงตลกที่กำลังโด่งดังอย่างมากท่านหนึ่ง ผู้เขียนบทจึงต้องศึกษาว่านักแสดงมีบุคลิกอย่างไร เมื่อทราบว่าเป็นนักแสดงตลกจึงเขียนบทให้เป็นนายทหารคนสนิทที่ค่อนข้างทะลึ่ง ทะเล้นตามแบบฉบับของตัวตลกซึ่งเป็นตัวชูโรงของเรื่อง

“เค้าอยากได้คนคนนี้ ตอนนั้นคนคนนี้กำลังฮอต..เค้าสนิทกัน เค้าก็เลยสเปคไว้เลยว่าให้พระเอกมีคนสนิท ในเมื่อคุณแห้วเล่น จะต้องให้มันตลก” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

- ผู้จัดต้องการให้มีประเด็นความขัดแย้งในเรื่องบ้าง ทำให้ผู้เขียนบทเพิ่มบทบาทความเป็นตัวอิจฉาให้กับป้าศจี พิณทิพย์ และพันทิพา ซึ่งในบทประพันธ์เดิมนั้น ทั้ง 3 คนนี้ไม่ชอบ มัสยาก็จริง แต่ก็ไม่ได้เข้ามาวอแวอะไรมากมายนัก แต่ในละครกลายเป็นว่า 3 คนนี้จะหาเรื่องคอยกลั่นแกล้งมัสยาตลอด รวมไปถึงการสร้างบทลงเอยที่เลวร้ายให้ป้าศจีซึ่งหวังสมบัติให้ต้องเป็นคนเสียสติ ซึ่งการสร้างปมความขัดแย้งให้เกิดขึ้นนั้นก็เพื่อให้ตัวละครเอกพบกับอุปสรรค ถูกกดดัน บีบคั้นสารพัดและพยายามหาทางผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ไปให้ได้

“โปรดิวเซอร์เค้าต้องการความชัดเจน เรื่องนี้ถ้าหากดูจากในหนังสือแล้ว มันแทบจะไม่มีตัวผู้ร้ายเลย แล้วไม่มี conflict..มันไม่มีความขัดแย้งซึ่งทำให้เรื่องสนุก” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

- การเปลี่ยนโลเคชั่นที่ต้องถ่ายทำจากที่กองพันที่บตเดิมเขียนให้ลักษณพามัสยาไปตามฐานฝึกต่างๆ เพื่อสร้างความเพลิดเพลินแบบผาดโผนตามบุคลิกของมัสยา กลายเป็นว่าลักษณพามัสยาซึ่งติดขัดกับสังคมใหม่ไปเที่ยวเล่นที่สวนสนุก ไปเล่นเครื่องเล่นต่างๆ แทน เพราะผู้จัดต้องการช่วยโฆษณาสถานที่ให้เจ้าของสวนสนุก

“ทางด้านโปรดิวเซอร์เค้าขอมา เพราะว่าเค้าไปขอสวนสนุกไว้ก่อน เค้าก็จะช่วยโปรโมท..ขอให้เปลี่ยนจากนี้เป็นฉากสวนสนุก เพราะว่ารู้จักกับเจ้าของสวนสนุก เค้าอยากโปรโมทที่ของเค้า” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

- นักแสดงนำฝ่ายชายไม่พอใจบตเดิมที่ไม่เด่นเท่บาทของตัวละครเอกฝ่ายหญิง อีกทั้งยังมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดี เช่น ต้มเหล้าแกง สูบบุหรี่จัด เป็นคนอ่อนไหวจนเกือบต้องเสียชีวิต ภายหลังการพลัดพรากจากคนรัก เป็นต้น มิเช่นนั้นก็จะไม่รับเล่นละครเรื่องนี้

“แอนดริวเป็นคริสเตียนที่เคร่งศาสนามาก เค้ามีความตั้งใจที่จะไม่ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กับเด็กๆ ตัวอย่างเช่น การกินเหล้า-สูบบุหรี่โดยเห็นว่าเป็นความแฉ่ง ซึ่งในหนังสือเก่ามันเป็นอย่างนั้น..ในที่สุด เราก็ตกลงกับแอนดริวว่าต้องแสดงออกมาให้เห็นว่าไม่ดี เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผลเสียแก่ชีวิตของลักษณ” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

แต่ไม่ว่าจะอย่างไร ผู้จัดก็ยืนยันว่าต้องการให้นักแสดง ‘แม่เหล็ก’ คนนี้ยอมรับเล่นบตตัวเอกให้กับละครมัสยาให้ได้ ผู้เขียนบตจึงต้องดัดแปลงเนื้อเรื่องบางส่วนออกไปบ้าง อาทิเช่น การสร้างพล็อตใหม่อีก 1 พล็อตให้บตของตัวเอกฝ่ายชายเด่นขึ้น ซึ่งก็คือเรื่องการทำงานเป็นนายทหารของลักษณที่ไปเจอศัตรูที่ไม่ทราบสาเหตุของความแค้นเข้ามาทำให้ลักษณเกือบเสียชีวิต หรือเปลี่ยนบตของลักษณจากนายทหารขี่เม้าที่ติดเหล้าอย่างหนักจนร่างกายทรุดโทรม ท่านชายสดาฯ จึงต้องพาไปรักษาตัวที่บ้านพักของท่าน ก็กลายมาเป็นนายทหารหาญที่ได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ จึงต้องหลบไปรักษาตัว และเปลี่ยนจากการเป็นคนที่อ่อนไหวกับการถูกคุกคามกีดกันความรักจนสติเลอะเลือน บ้าๆ เป๋ๆ ซึ่งอาจทำให้ดูไม่ ‘เท่’ นัก มาเป็นว่าลักษณตั้งปฏิญาณว่าจะเลิกเหล้าเพื่อออกตามหามัสยาให้เจอ เป็นต้น

“เค้าอยากให้แอนดริวเล่น ทีนี้แอนดริวไม่อยากเล่น เพราะว่าบตมันเด่นที่นางเอก มันไม่ใช่บตเด่นของผู้ชาย.. ต้องแก้บตให้ลักษณเด่นขึ้นมาเสมอกัน.. อย่างที่บอกว่าละครชื่อ มัสยา ไม่ได้ชื่อ ลักษณ จะเอาลักษณมาเด่นกว่ามัสยาไม่ได้ ก็ต่อรอง

แอนดริวเค้าก็ยอมแค่ว่าถ้าเสมอกันก็พอจะไหว..ทางด้านโปรดิวเซอร์ก็ต้องการให้ตามใจดริว เพื่อให้แอนดริวเล่นให้ได้” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

นอกจากนั้น บทประพันธ์เรื่อง *มัสยา* ก็ค่อนข้างเก่าและล้าสมัย ทำให้ผู้เขียนบทต้องสรรหากลวิธีดัดแปลงให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้น หรือทำให้ตัวละครได้มีบทบาทที่ร่วมสมัยดูสมเหตุสมผลมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

- การตัดเรื่องราวของมัสยาออกไป ลดบทบาทความเก่งกาจ ผาดโผนของมัสยาลงไป เช่น การช่วยเหลือเพ็ญโฉมที่ตกหน้าผาน้ำตก ความสามารถในการขี่ม้ายิงปืน การเล่นสเกตด้วยลีลาสวยงาม การนำความสามารถในการร้องเพลงไปเป็นนักร้องดังในปีนั้น หลังจากหนีออกจากบ้านรัตนมหาศาลไปแล้ว เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพราะต้องการให้มัสยาดูเป็นคนธรรมดามากกว่าการเป็นนางเอกในนวนิยายที่ดี เลิศลอยจนเกินไป และอาจประกอบกันกับการปรับบทของพระเอกให้เด่นขึ้นด้วยก็เป็นได้ จึงทำให้มีการตัดบทบาทของนางเอกลงไป

“มีคนเค้าทักว่า มัสยาในหนังสือ น่าหมั่นได้ เก่งเกินผู้เกินคนและชอบโชว์ออฟ..เราตั้งใจที่จะเน้นความเป็นมนุษย์ธรรมดาของมัสยามากกว่า..อยากให้คุณดูเกิดความรู้สึกอย่างนี้กับมัสยา คิดว่าถ้าทำอย่างนี้แล้ว มัสยาจะน่ารักมากกว่า เป็นที่รักมากกว่า..ในสมัยหนึ่งที่ผู้หญิงเคยถูกกดขี่แบบผู้หญิงโบราณ การได้เห็นผู้หญิงแบบมัสยากับบริศนาอาจจะเป็นความรู้สึกที่ทดแทนสำหรับผู้หญิงในยุคนั้น แต่ยุคนี้มันไม่ใช่แล้ว ใครจะเชื่อเรื่องอย่างนั้น” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

- ผู้วิจัยพบว่าคาแรคเตอร์ของมัสยาเปรียบเทียบกับคาแรคเตอร์ของนักแสดงผู้เข้ามารับบทบาทนั้นมีความแตกต่างกันมาก เช่น ตัวละครมัสยานั้นเป็นลูกครึ่งแขกทางใต้ที่ผิวคล้ำ ตัวสูง ได้สัดส่วน ผอมหยิกยาวและฟู แก่นและขนเหมือนเด็กผู้ชาย ดูสกปรก มอมแมม แต่นักแสดงเป็นคนขาวจัดแบบลูกฝรั่ง อวบ และตัวค่อนข้างเตี้ย ลักษณะท่าทางก็แสดงออกมาไม่เหมือนเด็กผู้ชายเท่าที่ควร ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านบุคลิกของนักแสดงซึ่งค่อนข้างเรียบร้อย นุ่มนวล ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น ในบทละครตอนที่ 3 จากที่ 12 ที่ตัวละครกล่าวถึงลักษณะของมัสยาคือดำมาก ๆ จนเมื่อเทียบกันแล้ว ยังดูแยกว่าคนรับใช้ในบ้านเสียด้วยซ้ำ

ฉาก 12 ห้องนั่งเล่นบ้านศจี กว. ต่อเนื่อง
บริรักษ์เงยหน้าขึ้นจากหนังสือพิมพ์ แล้วมองหน้าศจีงๆ

บริรักษ์ อะไร ศจี เล็งแต่วันเขียว หัวเสียอะไรอีกล่ะ

ศจี ก็หลานสาวคนใหม่ของคุณแม่ล่ะสิคะ คุณพี่ ขุดตัวกันมาได้แล้ว ดำเป็น เหนียง ยิ่งกะลูกแขกชายผ้าพาดรัดแน่ะ...แม้แต่นังนี่มยงหน้าตาดีมีสกุล สะอาดสะอ้านกว่าชะอีก.....

“ชายพระเอก ขายนางเอก บัวชมพูนารักมาก เค้า (ในที่นี้ผู้เขียนบท หมายถึงผู้จัด - ผู้วิจัย) พยายามเลือกตัวแสดงที่เค้าเชื่อว่ามีคุณภาพ..เค้าจะบอกเสมอ เพื่อเราจะได้ทำความรู้จักกับดาราคอนนี้ ดูผลงานเค้า ดูวิธีที่เค้าแสดง ดูลักษณะ เฉพาะตัวของเค้า..เพราะพี่เขียนให้เค้าเล่น แม้ว่าเค้าจะไม่เหมือนกับที่คิดเวลาที่พี่ อ่านในหนังสือ แต่พี่ก็ปรับไปหาเค้าได้ คือว่าเค้ากำหนดพี่ ไม่ใช่ที่กำหนดเค้า” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

• ในส่วนบทบาทของท่านชายสดาญ์ ซึ่งเป็นตัวละครที่เหมือนเป็นตัวช่วยสำคัญในนวนิยายแนวรักโรแมนติกของ ‘พนมเทียน’ แทบทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง แวมมยุรา สกาวเดือน-รัศมีแห หรือละอองดาว แม้ว่าจะมิใช่ตัวละครเอก แต่บทบาทของท่านชายจะเด่นมากกว่านี้ในการทำให้เรื่องราวของพระนางลงเอย แต่ในละคร ตัวละครตัวนี้เป็นเหมือนตัวละครรองที่ไม่ต่างจากตัวรองอื่นๆ

“พี่ไม่เคยคิดมาก่อนว่าเค้าจะถูกโหดดาวน์ลงไป เพราะพี่ไปคอนเซนเทรต ลักษณะมากเกินไป พี่ไม่รู้มาก่อนนะว่าตัวละครบางตัวในนี้เข้าไปมีบทบาทในเรื่องอื่น พี่มารู้ทีหลัง” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

• เปลี่ยนทัศนคติของตัวละครที่มีต่อการเล่นละครว่าเป็นเกมกีฬาเพื่อความสนุกสนาน กลายมาเป็นการสอนให้เลิกเล่นละครเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติ แต่ยังคงให้มีบทยิงปืนอยู่ หากแต่เปลี่ยนเป็นการพิสูจน์ความแม่นยำด้วยเป้าที่ไม่มีชีวิตแทน ด้วยสาเหตุที่ผู้เขียนบทไม่ต้องการให้ละครเรื่องนี้ปลูกฝังความคิดเรื่องการทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้กับผู้ชม

“เรื่องเดิม ยังมีทัศนคติ มองป่า มองทรัพยากรธรรมชาติแบบคนโบราณ ฆ่าสัตว์ ซึ่งมันเขมมาก และมันใช้ไม่ได้เลยสำหรับสมัยนี้ เราก็ต้องเปลี่ยน และแอบใส่ความคิดการอนุรักษ์แบบใหม่ซึ่งเหมาะกับยุคสมัยซึ่งมันไม่มีอะไรจะให้ฆ่าแล้ว” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

• เพิ่มบทให้ตัวละครแวดล้อมอื่นๆ เช่น ชนัญที่กลายเป็นพระรอง ทั้งๆ ที่เดิมมีบทแค่ตอนนำเที่ยวปัตตานีในตอนต้นและตอนจบที่ลักษณะไปตามหามัสยิดที่ปัตตานีแค่นี้ก็หน้าเท่านั้น

หรือบทของพันทิพาที่กลายเป็นตัวละครที่มีพัฒนาการ คือจากที่ร้ายกาจกับนางเอก แต่ต่อมาสามารถปรับความเข้าใจกับมัสยาได้ในที่สุด ซึ่งเดิมในบทประพันธ์ ตัวละครตัวนี้จะมีบทบาทอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะผู้เขียนบทต้องการให้นักแสดงรู้สึกว่าการร้องก็มีคุณค่า เป็นการกระจายความสำคัญไปยังตัวละครอื่นๆ บ้าง ซึ่งจะทำให้นักแสดงเห็นคุณค่าและความสำคัญของบทบาทที่ตัวเองได้รับ

“ที่จะได้รับโทรศัพท์บ่อยๆ จากพวกที่เค้าเล่นเป็นตัวรอง ไม่ขอร้องมาทางพี่โดยตรง เค้าก็ไปขอร้องผู้จัด อย่างน้อยให้เค้าดูมีความสำคัญขึ้นมาหน่อย ไม่ใช่เอาเค้ามาให้เป็นเครื่องมือเชิดชูพระเอกนางเอก มันคล้ายๆ ใช้เค้าเสร็จแล้วก็ถีบหัวทิ้ง”

“แค่อยากให้พันมีบท เพราะในหนังสือมันไม่ชัดเจนเกี่ยวกับตัวละครตัวนี้ เราอยากให้ตัวละครตัวนี้มีไลน์ชัดเจนมากขึ้น เพราะว่าคนที่เค้าเล่นตั้งใจเล่นมาก” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

• เปลี่ยนตอนจบที่ท่านผู้หญิงรัตนมหาศาลต้องตาย มาเป็นให้ท่านลดทิว และยอมมาเจรจาขอมัสยาให้ลักษณะ และกลับไปอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อาจเป็นเพราะผู้เขียนบทรู้สึกว่าการใช้วิธีการที่ใช้ในการกำจัดตัวละครโดยวิธีให้เสียชีวิตไปเพื่อให้เรื่องราวคลี่คลายลงไปในั้น เป็นวิธีที่ไม่น่าจะนำมาใช้อีกต่อไปแล้วสำหรับยุคนี้ มีวิธีการอื่นอีกมากมายที่จะเป็นทางออกสำหรับแก้ปัญหาของตัวละครซึ่งเป็นตัวเดินเรื่องหลักมาโดยตลอด

“คุณอย่าไม่เสีย คือเราต้องแก้เท่าที่จำเป็นนะ..วิธีที่แบบเปื้อตัวละครตัวนี้แล้วกำจัดทิ้ง คิดว่าใช้ไม่ได้กับคนดูสมัยใหม่ซึ่งฉลาด และเค้าได้เห็นอะไรมามากขึ้น” (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

เมื่อบทละครถูกนำไปศึกษาโดยฝ่ายผลิต ก็พบว่ามีการตีความผิดพลาดทำให้ภาพที่ออกมาทางจอโทรทัศน์ค่อนข้างขัดกับบทที่เขียนไว้ เช่น

• ฉากที่มัสยาไปงานเลี้ยงวันเกิดของท่านชายสตาบุ แต่มัสยากลับโดนพิณทิพย์และพันทิพาค่อนขอดว่าแต่งตัวไม่เหมาะสมแค่คนเดียว ทั้งๆที่มัสยาและเรจินั้นแต่งตัวแบบเดียวกันคือชุดแล็คแซนตุ๊กตา ซึ่งไม่ได้ดูเป็นชุดล้าลองหรืออะไรทำนองนั้น ทำให้บทพูดกับภาพที่ออกมาค่อนข้างขัดแย้งกันเอง

“เป็นการไม่ประสานกัน หนึ่งคือผู้เขียนบทไม่ไปที่กองถ่าย สองคือคอสตูมสามคือผู้กำกับ..พีคิดว่าผู้กำกับต้องใช้อำนาจที่มีในการปรับเปลี่ยนบท หรือให้คอสตูมจัดหาอะไรที่มันเป็นไปได้ หรือว่าเพราะไม่มีใครทักท้วง อาจจะเป็นความผิดของพีที่ไม่

เคยไปกองถ่ายเลย เพราะว่าในขณะที่ถ่ายกัน พี่ก็ต้องเขียนบท" (ภาสุรี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2545)

๐ คุณวรรการ เจริญดี

คุณวรรการ เจริญดีหรือ 'ศักดิ์ อักษรา' (ซึ่งเห็นว่าการผลิตงานแบบ commercial ที่ต้องการกำไรสูงสุดว่าเป็นเรื่องปกติ) เขียนบทเรื่อง *รักประกาศิต ภูษิษย์-นริศรา* ให้กับบริษัท อาร์เอส โปรโมชั่น 1992 จำกัด เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และโครงเรื่องหลักของเรื่องนี้มีอยู่ว่า นริศรา รู้สึกอึดอัดกับท่าทางรังเกียจที่พี่สะใภ้มีให้ตน หลังการเสียชีวิตของบิดาซึ่งได้ยกบ้านให้เป็นสมบัติของพี่ชาย เธอจึงต้องออกหางานทำเพื่อให้ หลุดพ้นจากการเป็นกาฝากอย่างพี่สะใภ้เปรียบเปรยไว้ จนได้งานที่ไรแห่งหนึ่งในต่างจังหวัดซึ่งน้องสาวเจ้าของไร่ที่หวังพี่ชายและทรัพย์สมบัติมาก ๆ กำลังป่วยหนัก ต้องนอนโรงพยาบาลอีกระยะหนึ่ง จึงต้องหาพนักงานมาทำงานแทน หญิงสาวจึงตัดสินใจเดินทางไปทันที แต่กลับพบว่าตัวเองโดนชายหนุ่มเจ้าของไร่ปราคาสาว่ารูปร่างหน้าตาบอบบางไม่น่าจะทำงานหนักในไร่ได้ ชายหนุ่มจึงกลั่นแกล้งด้วยการให้ผู้จัดการไรคนเก่า (ซึ่งเป็นผู้ชาย) ย้ายไปทำงานในออฟฟิศ เพื่อให้เธอซึ่งเป็นผู้หญิงทำงานในไร่ ให้คอยดูแลคนงานนับร้อยแทน หญิงสาวต้องใช้ความอดทนในการลบคำสบประมาท แต่แล้วก็กลับมีเรื่องเข้าใจผิดที่ทำให้หญิงสาวต้องลาออกไปจนได้ ในจังหวะเดียวกันนั้น ลูกสาวเจ้าของไร่ใหญ่ของจังหวัดก็ก้าวเข้ามาพัวพันกับชายหนุ่ม นริศราถูกเรียกตัวกลับไปทำงานอีก เนื่องจากคนงานเรียกร้องและไม่มีใครเหมาะสมเท่ากับเธออีกแล้ว ทั้งคู่จึงเริ่มมีมุมมองใหม่ๆ ต่อกัน หากแต่น้องสาวของชายหนุ่มเดินทางกลับมาที่ไร่ในช่วงที่ทั้งคู่กำลังรู้สึกดี ๆ เธอได้อาละวาดเพื่อให้ไล่หญิงสาวออกจากไร่ แต่คนงานไม่ยอม เพราะคนที่จะมาแทนนั้นไม่มีคุณสมบัติที่ต้องการเลยแม้แต่น้อย อยู่มาวันหนึ่ง มีคนงานเก่าที่โดนชายหนุ่มไล่ออก ลักลอบเข้ามาวางเพลิงบ้านพักเพื่อแก้แค้นทรัพย์สมบัติเสียหายไปเป็นอันมาก น้องสาวของชายหนุ่มช็อก ต้องรักษาตัวและสภาพจิตใจอยู่ที่โรงพยาบาลอีกเป็นเวลานาน..ทั้งสองต่างเป็นกำลังใจให้แก่กันและกันเพื่อยืนหยัดต่อสู้กับความยากลำบากหลังความเสียหายจากไฟไหม้ครั้งนั้น จนกระทั่งทั้งคู่ตกลงใจที่จะแต่งงานกัน ทำให้ผู้หญิงที่มาขอพบชายหนุ่มรู้สึกเสียหน้าและเจ็บใจ ที่ต้องสูญเสียชายที่เพียบพร้อมให้กับคนที่ด้อยกว่าเธอในทุกๆ ด้าน ดังนั้นเมื่อเธอบังเอิญทราบข่าวว่าแขกที่มาพักที่บ้านของเธอ เป็นคนรักเก่าของชายหนุ่ม เธอจึงรีบเสนอความช่วยเหลือเพื่อสร้างความร้าวฉานให้เกิดขึ้นกับคนทั้งคู่จนเกือบสำเร็จ แต่แล้วเขาและเธอก็สามารถฝ่าฟันปัญหาและปรับความเข้าใจกันได้ด้วยความรัก ความผูกพันที่มีให้แก่กัน (ดูภาคผนวก ข)

แรกเริ่มเดิมทีนั้น นวนิยายเรื่องนี้แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคของเรื่องรักประกาศิต 2 เล่มจบ เป็นเรื่องราวช่วงก่อนที่พระเอกนางเอกแต่งงาน และภาคของเรื่องภูษิษย์-นริศรา เล่มเดียวจบ เป็นเรื่องราวช่วงหลังการแต่งงาน แต่ทางผู้ผลิตต้องการให้รวม 2 ภาคนี้เป็นละครเรื่องเดียวยาว 14-15 ตอนจบให้ได้

- ต้องตัดเนื้อเรื่องบางส่วนออกไปบ้าง เช่น งานประกวดของดีประจำจังหวัดซึ่งเป็นฉากใหญ่ของเรื่อง และตัดตัวละครบางตัวออกไป เช่น คุณหลวงธนสารและม.ร.ว.ภาสพงศ์ ชายหนุ่มที่แอบชอบมาลินี แม่และลูกของรัชนิดา เป็นต้น เพื่อให้เนื้อเรื่องกระชับ และเดินเรื่องได้เร็วขึ้น

“รักประกาศิตเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาว จริงๆแล้วเป็นถึง 2 เรื่องด้วยกัน คือ รักประกาศิต กับ ภูษิษย์-นริศรา ทางบริษัทอาร์เอสให้รวบเข้ามาเป็นเรื่องเดียว ก็เลยค่อนข้างที่จะเหลือสั้น..ตัดความปลื้มก้อยและรายละเอียดบางอย่างทิ้งไป ตัดตัวละครที่ฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็นทิ้งไป ให้เหลือแต่ตัวละครเดินเรื่อง..ตัวละครที่ไม่มีประโยชน์ในการดำเนินเรื่อง เราก็ตัดทิ้งไป” (วรการ เจริญดี, สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2545)

เมื่อได้รับทราบความต้องการของผู้ผลิตแล้ว หลังจากนั้นก็จะทำหน้าที่ของผู้เขียนบทที่จะต้องลงมือเขียนบทให้ตรงตามข้อตกลงและทำให้เรื่องราวสนุกสนานและน่าติดตามมากที่สุด ตัวอย่างเช่น

- เพิ่มบทบาทให้รัชนิดา จากเดิมที่รัชนิดาเป็นเพียงสะใภ้ที่ถูกแอบซ่อนไว้ตลอดเวลา ก็กลายเป็นได้มีโอกาสมาทำงานที่บริษัทของวิฑูร ผู้เป็นสามีและถูกสุพัฒนาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้วิฑูรเลิกกับภรรยา โดยที่ไม่รู้ว่าคนที่ตัวเองหลอกให้อยู่นี้เองคือพี่สะใภ้ตัวจริง และกว่าสุพัฒนาจะทราบความจริง รัชนิดาก็ชนะใจสุพัฒนาด้วยความช่างเอาอกเอาใจไปได้แล้วครึ่งหนึ่ง และเพิ่มบทให้นายผลออกจากคุก แล้วย้อนกลับมาทำร้ายภูษิษย์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเรื่องเดิมไม่มี เรื่องเดิมจะมีแค่ตอนที่นายผลถูกจับเมื่อครั้งที่ลอบวางเพลิงบ้านพักแล้วก็หายไปจากเรื่องนี้เลย นั่นก็เป็นเพราะว่าผู้เขียนบทต้องการใช้ตัวละครที่เหลืออยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่องให้ได้มากที่สุด

“เป็นการให้ความสำคัญกับตัวละคร ไม่ใช่ให้เล่นนิดเดียวแล้วก็หายไปเลย ในแง่ของตัวนายผลก็อาจจะใช้เป็นตัวดึง ระหว่างที่ว่าทำอย่างไรจะให้พระเอกนางเอก เข้าใจกันมากขึ้น มีการเทคแคร์ดูแลกันมากขึ้น” (วรการ เจริญดี, สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2545)

- หากลวิธีทำให้บทละครมีความน่าสนใจและมีสีสันมากขึ้น เนื่องจากเรื่องนี้เป็นนวนิยายที่ค่อนข้างเก่ามากๆ เรื่องราวจึงเป็นแบบที่คนสมัยก่อนชอบ คือนางเอกที่ยิ่งทะนง

ค่อนข้างเก็บอารมณ์อย่างลูกผู้ดี เป็นต้น ซึ่งอาจไม่ค่อยทันใจผู้ชมแบบคนสมัยใหม่ ผู้เขียนบทจึงต้องดัดแปลงในด้านอรรถรสบ้างเล็กน้อย รวมทั้งการเพิ่มบทคนรับใช้ที่ทะลึ่ง ลามปามเจ้านายนิดๆ ในรูปแบบที่ดูตลกๆ เพื่อเป็นมุข เป็นแก๊กให้มีเรื่องราวมากขึ้น

“อันนี้เป็นหนังสือเมื่อตั้ง 50-60 ปีที่แล้ว ต้องเอามาสร้างให้มันน่าตื่นเต้น สนุกมากขึ้น...สร้างสีสัน เพราะถ้าเราสร้างตามหนังสือ 100% แล้วมันเรียบหรือซีดไป”

“บางที่เรื่องมันก็ไม่สนุก นี่พูดกันตรงๆ หนังสือเค้าไม่สนุก เราต้องมาเติมสี เติมสัน เติมมุขที่ไดอะล็อก เติมภาพ ตัดฉากให้สั้นลง ให้ภาพเดินเร็วขึ้น เติมสีสันอย่าง ที่หลายๆที่เค้าทำกัน เช่น เติมบทแจ่มแจ่มของคนใช้ บทปะทะกันระหว่างพระเอกนางเอก ให้มากขึ้น ไดอะล็อกที่เจียบคมและทันกัน” (วรการ เจริญดี, สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2545)

• ผู้เขียนบทต้องคำนึงถึงเรื่องงบประมาณที่ผู้จัดลงทุนไปให้คุ้มค่าที่สุดที่สุด ทั้งเรื่อง ค่าเช่าสถานที่ ทั้งเรื่องจำนวนฉากที่ต้องใช้นักแสดงร่วมจำนวนมากๆ หรือแม้แต่จำนวนนักแสดงในแต่ละฉากก็ต้องคำนึงถึงด้วย เพื่อควบคุมให้ค่าใช้จ่ายคุ้มค่ากับเม็ดเงินที่ต้องเสียไป

“ต้องพยายามทำให้อยู่ในงบประมาณของผู้จัดที่จะทำแล้วไม่ขาดทุน.. อย่างการเดินทาง เราอาจจะไปสนามบินซึก 4 ฉาก ไปเช่าถ่ายกำลังดี ไม่เกิน 1 วัน วันละ 50,000 นะ ค่าเช่านะ ถ้าไปแล้วต้องไปให้คุ้ม ไม่ใช่ว่าทั้งเรื่องไปแค่ฉากเดียว แล้วไปเช่า 50,000 อาจจะต้องพยายามหมุนใช้ซึก 3-4 ฉากให้พอคุ้ม แต่ไม่ใช่ไป 8 ฉาก 8 ฉากเกิน 1 วัน เราช่วยอีก เป็น 100,000..ต้องรู้ว่าตอนหนึ่ง ควรมีนักแสดงเข้าฉากที่ตัวถึง จะกำลังดี ไม่ใช่ ตอนหนึ่ง ยัดไป 50 ตัว ก็แยะ (ผู้วิจัยจึงถามถึงฉากงานเลี้ยงที่ต้องใช้นักแสดงจำนวนมาก) มีได้ แต่อย่าบ่อยนัก เราพยายามดึง อย่างวันเกิดกับวันแต่งงาน ถ้าเกิดตั้งวันเกิดไว้ที่หัวตอน งานแต่งงานไว้ท้ายตอนได้จะดี ไม่ให้ข้ามอยู่นละตอน” (วรการ เจริญดี, สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2545)

การตีความบทละครเพื่อเตรียมการถ่ายทำนั้นอาจจะต้องคอยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของการถ่ายทำ ความสวยงามขององค์ประกอบภาพ และอื่นๆซึ่งเป็นเรื่องของปัญหาทางการผลิต เช่น

• การจัดวางสินค้าลงในเรื่องซึ่งเห็นได้ชัดมาก เช่น ยี่ห้อของเสื้อผ้าที่ให้นักแสดงใส่ หรือการถ่ายทำให้เห็นชื่อร้านที่ไปถ่าย หรือการวางหอบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปและกระป๋องน้ำผลไม้ไว้เต็มห้องครัว หรือน้ำอัดลมที่เห็นทั้งป้ายโฆษณาและใช้จัดวางในฉากทั่วไปหลายๆ ฉาก เป็นต้น ซึ่ง

ในบางส่วนนั้น อาจจะเป็นผู้กำกับที่สั่งให้ใช้สินค้าที่มีอยู่มาจัดวางให้ดูไม่โล่งจนเกินไป แต่บางครั้งก็เป็นการตกลงกันของฝ่ายชายกับเอเจนซีหรือเจ้าของสินค้าให้มีการจัดวางสินค้าลงไป หรือในบางครั้งก็อาจเป็นฝ่ายจัดวางอุปกรณ์ประกอบฉากที่นำไปวางตามความจำเป็น

“ตรงนี้นั้นเป็นเรื่องของผู้จัด ผู้จัดที่จะสั่งกับฝ่ายพร็อพหรือฝ่ายจัดวางหา และอาจจะคุยกับผู้กำกับไว้บ้างว่ามันมีสินค้าที่อุปถัมภ์รายการอยู่ ถ้าจะกินเบียร์ก็ต้องเบียร์ยี่ห้อนี้ ถ้าน้ำอัดลมก็เป็นยี่ห้อนี้วางลงไป” (วรการ เจริญดี, สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2545)

• มีการเปลี่ยนสถานที่ถ่ายทำจากที่เขียนไว้ในเรื่องว่าเป็นสวนลำไย กลายมาเป็นไร่องุ่น เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องช่วงเวลาที่ทำกรถ่ายทำนั้น อาจจะไม่ตรงกับฤดูกาลของลำไย จึงต้องหาไร่หรือสวน ผลไม้อื่นๆที่พอทดแทนกันได้

“เที่ยงใหม่ เวลาเราทำละคร เราก็มักนึกถึงลำไย แต่เค้าอาจจะไม่ได้ถ่ายหน้าลำไย มันขึ้นอยู่กับเวลาของการถ่ายทำ” (วรการ เจริญดี, สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2545)

• ในส่วนการถ่ายทำบ้านเช่าของวิวัฒน์ จากที่ควรจะเป็นบ้านหลังเล็กๆ แต่เมื่อผลผลิตเป็นละครพบว่าเป็นบ้านหลังค่อนข้างใหญ่ ตกแต่งอย่างสวยงามในหมู่บ้านจัดสรรเหมือนที่เห็นในโฆษณาบนหน้าหนังสือพิมพ์ อาจจะเป็นเพราะในปัจจุบันนี้นิยมการถ่ายทำในสถานที่จริง ไม่ค่อยนิยมสร้างฉากเพื่อใช้ถ่ายทำกันในสตูดิโออีกต่อไปแล้ว ทำให้ต้องเลือกใช้สถานที่ถ่ายทำที่กว้างเพียงพอที่จะตั้งกล้องถ่ายทำได้ หรืออาจจะเพราะฝ่ายหาสถานที่หาบ้านที่ใหญ่และดูหรูเกินกว่าที่บทเขียนไว้ จึงต้องถ่ายทำกันไปตามนั้น

“ต้องเข้าใจละครอยู่นิดหนึ่งว่า อาจจะมีผิดที่ธุรกิจ (หมายถึงฝ่ายธุรกิจ กองถ่าย - ผู้วิจัย) คือธุรกิจหาบ้านหลังใหญ่ และบ้านเล็ก เราถ่ายไม่ได้ มันหมุนกล้องไม่ได้ นอกจากเราเราทำฉากขึ้นมาให้เห็นแค่ 2-3 ด้าน เราถึงจะเอากล้องไปตั้งได้ แต่ปัจจุบัน เราใช้ของจริง เราไม่ทำฉาก ถ้าเราไปถ่ายทาวนเฮ้าส์จริงๆ กล้องมันตั้งไม่ได้ เล่นกันไม่ได้” (วรการ เจริญดี, สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2545)

๑๐ คุณกาญจนา วงศ์พัทพันธ์

คุณกาญจนา วงศ์พัทพันธ์หรือ 'วรพันธ์ วั' (ซึ่งเข้าใจเรื่องความสำคัญของระบบธุรกิจดีว่าจำเป็นต่อผู้ประกอบการเพียงใด จึงยอมรับกับความเป็น commercial ของการผลิตได้พอ

สมควร) เป็นผู้เขียนบทประจำของบริษัท ดีต้า จำกัด เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 โดยโครงเรื่องหลักอยู่ว่า หญิงสาวคนหนึ่งที่ต้องปลอมเป็นผู้ชายมาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากกั๊งต้องการหลานผู้ชาย และตั้งชื่อแม่กับพ่อแม่ของเธอว่า หากคลอดลูกเป็นผู้หญิงก็ต้องหาสะใภ้คนใหม่มาแทน เพราะท่านต้องการหลานชายไว้สืบสกุล พ่อแม่ของเธอจึงต้องปิดบังเพศที่แท้จริงไว้ไม่ให้กั๊งทราบและส่งเธอไปเรียนเมืองนอกเพื่อให้ได้ใช้ชีวิตอิสระเหมือนคนอื่นได้บ้าง แต่เธอกลับต้องเจอกับชายหนุ่มคนหนึ่งที่เชื่อว่าเธอเป็นผู้หญิงและพยายามหาทางให้เธอยอมรับ โดยที่ไม่รู้ว่าเธอต้องปิดบังด้วยความจำเป็น เขาเข้ามาใกล้ชิดกับเธอจนเธอเริ่มมีใจให้ แต่ทั้งคู่ไม่สามารถชอบพอกันอย่างเปิดเผย เพราะในสายตาคณทั่วมไป เธอยังเป็นผู้ชายอยู่ จนเมื่อกั๊งจับให้เธอหมั้นกับผู้หญิงชาวจีน เธอจึงต้องรับหากทางบอกความจริงและทำให้ท่านเปลี่ยนความคิดเรื่อง เพศชายเหนือกว่าเพศหญิงให้ได้ ก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินไป และแล้วก็มีเหตุมาพิสูจนให้กั๊งเข้าใจเสียที่ว่าการเป็นหลานสาวอย่างเธอนั้นดีเสียกว่าการมีหลานชายที่ประพฤติดัวไม่ดีมากมายนัก (ดูภาคผนวก ข)

เริ่มต้นจากการที่ผู้เขียนบทต้องรับทราบข้อแม้หรือความต้องการของผู้ผลิตก่อนว่า ต้องการความยาวเรื่องเท่าไร ต้องการให้เรื่องเป็นไปในแนวไหน เพื่อที่จะได้เขียนให้ถูกใจผู้ว่าจ้างให้ได้ ตัวอย่างเช่น

- ความยาวตอนที่ผู้ผลิตกำหนดมาว่าต้องการเรื่องยาวประมาณ 16 ตอน หรือ 32 ชั่วโมง ซึ่งนานมากสำหรับการเล่าเรื่องที่มีเหตุการณ์ในนวนิยายเดิมน้อย และเป็นไปในลักษณะของการใช้บทพูดในการเล่าเรื่อง ทำให้สถานการณ์ของเรื่องเดิมมีไม่พอที่จะเล่าให้ยาวถึง 32 ชั่วโมงได้ โดยไม่ทำให้ผู้ชมรู้สึกว่ายืดเยื้อ ผู้เขียนบทจึงทำการขยายและเพิ่มเติมสถานการณ์บางส่วน แต่ทั้งนี้ก็ต้องไม่หลงทางออกนอกเรื่องด้วย

ในส่วนของการขยายและเพิ่มเติมเรื่องราวนั้น มีการเพิ่มเรื่องโดยการผูกโยงเล่าย้อนถึง ความเป็นมาของคนจีน 3 คน ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมสถาบันที่ข้ามน้ำข้ามทะเลเพื่อเข้ามาสร้างตัวที่เมืองไทย ต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จนกระทั่งต่างคนต่างร่ำรวย แต่งงานมีครอบครัว มีทายาท ดังนั้นจึงเกิดการหมยมั่นกันว่าลูกของพวกเขาจะได้แต่งงานกัน ซึ่งเปลี่ยนไปจากในบทประพันธ์ที่ให้กั๊งมิมกับกั๊งเก้าเป็นเพื่อนที่ร่วมเดินทางมาเสี่ยงโชคกันแค่ 2 คน และพ่อของกั๊งมิมเป็นเพียงเพื่อนชาวจีนที่สนิทกันที่เมืองไทย หรือ เพิ่มบทการเจอกันของน้อยและดิศที่ต่างประเทศ ให้มีเรื่องราวต้นเหตุของความสงสัยที่ดิศมีต่อน้อย หรือ เพิ่มบทที่ดิศชวนน้อยไปสัมมนาที่ต่างจังหวัด โดยอ้างกับกั๊งว่าจะมีประโยชน์ต่อน้อยในเรื่องการค้า กั๊งอนุญาต น้อยจึงต้องไป มาลาติขอตามไปด้วย จึงเกิดเรื่องเมื่อมาลาติขอเข้าไปนอนกับน้อยทำให้น้อยต้องออกมาหาห้องพักใหม่ แต่ไม่มีห้องว่าง ดิศแสดงความเป็นห่วงโดยให้น้อยเข้าพักในห้องของตน และตัวเขาเองต้องไปนอนเต็นท์ หรือ

การที่ดิศแอบตามน้อยซึ่งเดินเล่นที่ชายหาดอยู่ตามลำพัง เพื่อพูดคุยอวยว้อยอก แต่บังเอิญฝนตกลงมา น้อยกลัวว่าเมื่อเสื้อแนบตัว ดิศจะเห็นว่าตนใส่เสื้อชั้นในและจะรู้ความจริง จึงต้องหนีแต่ดิศก็ยังตามอย่างไม่ลดละ โชคดีที่คนอื่นๆเป็นห่วงจึงออกตามหา ทำให้ดิศคลาดกับน้อยไปได้หุดหวิด หรือ การไปเที่ยวต่างจังหวัดของทั้ง 4 ครอบครัว จนก่อให้เกิดสถานการณ์ต่างๆอีกมากมาย เช่น กังเห็นความสนิทสนมที่น้อยมีต่อน้องดาจึงคิดเร่งรัดให้น้อยหมั้นกับมาลาตีเร็วๆ หรือ การเพิ่มบทพิสูจน์ความจริงใจที่ถาวรมีต่อชฎาทิพย์ ทำให้ชฎาทิพย์เริ่มคิดได้ว่ารักคนที่เขารักเราน่าจะดีกว่า เป็นต้น

“มันน้อย คำเรียกว่าต่อเติมมากกว่า..เป็นการเพิ่ม เพราะยังงี้ก็ไม่พอ หนังสือคำแค่นี้ เราทำ 30 ชั่วโมง ยังงี้มันก็ไม่พอ หมายความว่าบางทีหนังสือคำเล่า 1 วันนิดเดียว..เขียนไว้คำเดียว”

“ช่วยทำให้เยอะขึ้น ไม่งั้นมันก็น้อย ให้มันมีเรื่องกันที่เมืองนอกนิดหน่อย.. เขียนตามหนังสือ ง่าย แต่ไม่พอ”

“พระเอกกับนางเอกต้องคอยเจอกันที่นู่นที่นี้ คำให้เจอแต่ชื่อเสื้อชั้นใน ชื่อ กางเกงใน ชื่อผ้าอนามัย แล้วก็แก้ตัวไปเรื่อย ต้องให้แก้ตัว เพราะมันไม่พอ เหตุเดียว มันไม่พอ”

“พระเอกกับนางเอกไม่ค่อยได้เจอกันก็จะแย่ นางเอกกับพระเอกต้องให้เกิดเหตุกันอยู่เรื่อย จะเลวก็ได้ จะอะไรก็ได้ แต่คือมี” (กาญจนา วงศ์พิวพันธ์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2545)

หลังจากนั้น ผู้เขียนบทจึงใช้วิจารณ์ญาณในการทำให้บทละครสนุกสนานครบสูตร และเป็นที่ยอมรับของตลาดให้ได้ เช่น

- การเพิ่มบทกิมลิ่งให้เข้ามาพัวพัน และคอยยุ่งแย่งเพื่อสร้างรอยร้าวให้แก่ครอบครัวของสนิทและมรกต โดยใช้ความตกต่ำของฐานะการเงินของครอบครัวและปัญหาเรื่องลูกๆ มาอ้างกับสนิทให้สนิทสงสาร จนไม่กล้าทิ้งให้ต้องเผชิญปัญหาตามลำพัง ทั้งยังอ้างกับมรกตว่าความสัมพันธ์ของตนและสนิทแต่ดั้งเดิมนั้น ยากที่มรกตจะแทรกได้ หากว่าสนิทไม่พลาดพลั้งทำให้มรกตท้อง จนต้องแสดงความรับผิดชอบ ทำให้มรกตเกิดความคลางแคลงใจ ซึ่งในส่วนนี้ ในบทประพันธ์เดิมนั้นให้กิมลิ่งเพียงแต่เฝ้าต่อว่าและบ่นให้ลูกๆ ของตนฟังว่าสนิทควรแต่งงานกับตน หากแต่โดนมรกตใช้เสน่ห์มารยาแย่งไป ทำให้ลูกๆ ต้องมีพ่อที่ไม่ดี และมีแต่ผลลยาณสมบัติจึงต้องตกยากกันทั้งครอบครัว ไม่ใช่นางร้ายของเรื่องอย่างที่ป็นในละคร

“ไม่งั้นไม่มีสี่สัน ไม่งั้นกิมลิ่งก็อยู่ส่วนกิมลิ่ง..ต้องเอามาเกี่ยวกันให้ได้”

“อันนี้คงเป็นการตลาด คงไปเกี่ยวกับเรื่องการขาย คงต้องแทรกอะไรพวกนี้ลงไป เช่น แย่งผู้ชายกัน..สังเกตดู เวลาที่แย่งผู้ชายกัน ทะเลาะเบาะแว้งกัน คุณจะนั่งดู ก็ดูสนุกดี แต่พอมาถึงอีกคู่ที่เรียบร้อย คนจะเริ่มง่วงแล้ว..พยายามให้มีสีสันไปเรื่อยๆ ใครไม่มีก็ใส่ให้มีขึ้นมาหน่อย” (กาญจนา วงศ์พิวพันธ์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2545)

- ผู้เขียนบทเพิ่มบทให้กับตัวละครบางตัวเพื่อให้เป็นตัวเด่นมากกว่าในบทประพันธ์ ทั้งนี้เพราะนักแสดงที่มารับแสดงในบทนั้นเป็นนักแสดงที่มีความสามารถมากเกินกว่าที่จะให้มารับบทเรียบร้อย ง่ายๆ แบบนั้น จึงต้องสร้างบทของตัวละครตัวนั้นให้เด่นและสำคัญขึ้นมาพอสมควรในฐานะตัวละครชูโรงตัวหนึ่ง

“เราเอาดาราคณีนี่มาเล่น เค้าชายได้นะ เอาเค้ามาก็ต้องให้คุ้มค่า ไม่ใช่ทำให้เค้ามีตอนสองตอน ถึงในเรื่องจะมีน้อย เราก็หาเหตุให้ตัวนี้มีเยอะๆ ซึ่งเค้าก็เป็นเหมือนตัวชูโรงชนิดหนึ่ง เค้าชายได้ คนก็ติดตามเค้า อย่างอัจฉราพรรณ ในเรื่องเป็นแม่นม ก็ไม่ได้ทำอะไร ทีนี้ถ้าเป็นแม่นมเฉยๆ เอาใครมาเล่นก็ได้ แต่เพราะอัจฉราพรรณ ไม่ใช่แล้ว แม่นมต้องทำอะไรเป็นพิเศษขึ้นมา” (กาญจนา วงศ์พิวพันธ์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2545)

- มีการเพิ่มตัวละครชื่อแม่ทิม เพื่อนกะเทยของน้อยเข้ามา เพื่อเป็นสีสัน เป็นตัวตลก และทำให้เกิดประเด็นสงสัย เป็นเหตุให้ดิศจ้องจับผิดน้อยได้อีกหลายเรื่อง

“ก็ให้มีเพื่อน ไม่งั้นนางเอกจะไปพูดกับใคร เค้ามีเรื่องอะไร เค้าไม่เคยพูดกับใคร ก็ตั้งขึ้นมา ไม่งั้นบางทีเราจะให้นางเอกคิดในใจ พูดคนเดียว มันก็ไม่ได้” (กาญจนา วงศ์พิวพันธ์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2545)

สรุปได้ว่า การดัดแปลงแก้ไขบทละครเรื่อง เจ้าสัวน้อย ส่วนใหญ่เกิดจากความต้องการเพิ่มเรื่องราว เพิ่มสีสันให้กับเรื่องราวเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับกลุ่มผู้ชม

ในส่วนของการนำบทละครไปถ่ายทำ ทีมงานฝ่ายผลิตพิจารณาว่าคำแนะนำของผู้เขียนบทที่ให้ใช้ตัวละครทั้งสามเป็น 2 ชุดคือ ช่วงหนุ่มกับช่วงแก่นั้นไม่จำเป็น ฝ่ายผลิตเลือกที่จะให้นักแสดง 3 คนคือ บัญญา นิรันดร์กุล โกวิท วัฒนกุลและกำธร ทัทคัลโลย ซึ่งค่อนข้างจะดูแก่เกินกว่าจะมาเล่นวัยหนุ่ม ให้มาเล่นบทคนหนุ่มที่หน้าแก่จนถึงตอนแก่ซึ่งผมขาวแต่ผิวตึง หรือข้อเสนอแนะที่ผู้เขียนบทขอให้ตัดต่อเรื่องราวของรุ่นก๋ง รุ่นพ่อให้สั้นลงเพื่อให้บทที่พระเอกนางเอก

เจอกันได้ออกอากาศในวันแรกให้ได้ แต่กลับกลายเป็นว่าเรื่องราวของพระเอกนางเอกต้องมาเริ่มในวันที่ 2 ของการออกอากาศ

“เค้าคิดว่าน่าจะใช้ตัวเดียวกัน เพราะไม่ได้ต่างกันมาก เค้าก็คิดว่าฝันๆ ไป เพราะเล่นไม่เยอะ เดี่ยวเป็น 2 ตัว คนดูจะสับสน”

“เรากลัวว่าคนจะไม่เห็นว่าพระเอกนางเอกมา ในเมื่อเค้าตัดต่อเสร็จ เค้าบอกว่าสนุก ถ้าคิดว่ามันสนุกพอที่คนดูจะไม่เหนื่อย เค้าก็โอเคตรงนั้น แต่ถ้าเค้าคิดว่ามันไม่สนุก เค้าคงดึงกลับมา” (กาญจนา วงศ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2545)

กลุ่มผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ที่สร้างพล็อตเรื่องใหม่

๐ คุณวิไลลักษณ์ พูลประเสริฐ

คุณวิไลลักษณ์ พูลประเสริฐ หรือ 'วิไลภณดา' (มีลักษณะเด่นคือ มักจะเขียนพล็อตเรื่องที่สะท้อนปัญหาสังคม ทำให้พอจะอนุมานได้ว่าเป็นผู้ที่ทำงานด้วยใจ แต่ก็ยังต้องเขียนให้องค์กรมีงานเพื่อความอยู่รอดด้วย) ผู้เขียนบทประจำของบริษัท ยูม่า 99 จำกัด เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เดิมทีนั้น บริษัท ยูม่า ตั้งใจจะนำเรื่องนี้ไปผลิตเป็นภาพยนตร์ แต่เศรษฐกิจในช่วงเวลานั้นไม่อำนวย จึงคิดนำมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ ซึ่งส่งผลให้ต้องเพิ่มตัวละครเพื่อให้เรื่องราวยาวมากพอที่จะผลิตเป็นละครโทรทัศน์ได้ โครงเรื่องหลักของเรื่องนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ที่ไม่รู้จักควบคุมความโลภของตัวเอง ต้องการเงินที่ไม่ใช่ของตัวเอง จนนำไปสู่หายนะ ไม่ว่าเงินก้อนนั้นจะตกไปอยู่ในมือผู้ใดแม้แต่คนที่ป็นเจ้าหน้าที่รักษากฎหมายก็ตาม ทุกคนที่เข้ามายุ่งเกี่ยวจะต้องแตกคอกัน ไม่ว่าจะป็นความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง สามีกับภรรยา เจ้านายกับลูกน้อง เพื่อนกับเพื่อน แม้กระทั่งพ่อแม่กับลูก (ดูภาคผนวก ข)

เนื่องจากละครเรื่องนี้ป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่ ผู้วิจัยจึงศึกษาเพียงบทละครโทรทัศน์เปรียบเทียบกับเทปละครโทรทัศน์เท่านั้น โดยเริ่มแรกนั้นผู้เขียนบทร่วมกันสร้างสรรค์พล็อตกับผู้กำกับการแสดง ซึ่งมีแนวคิดและสไตล์การผลิตที่ชื่นชอบคล้ายๆกัน ทำให้การสร้างพล็อตเรื่องป็นสิ่งที่เกิดมาจากรสนิยมส่วนตัวของผู้ผลิตเป็นหลัก

- ผู้เขียนบททำงานกับบริษัทมานานมาก ทำให้มีแนวคิดและทัศนคติที่เป็นไปในทางเดียวกับของบริษัทไปแล้ว เรื่องราวที่สร้างสรรค์ออกมาก็มักจะเป็นเรื่องเพื่อสะท้อนปัญหาสังคม ผ่านทางการร้อยเรียงเป็นเรื่องราวแบบละคร ซึ่งต้องมีเรื่องความรักเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

“หลายๆเรื่องของเรา เราวางพล็อตขึ้นมาเอง..ทุกเรื่องของงานจะมีประเด็นของเรื่องอยู่..จริงๆก็อยากจะเขียนให้ติดตลาดทุกเรื่องนะ แต่บางทีมีเรื่องที่เราชอบ แต่ตลาดไม่ชอบ เราชอบงานแบบนี้มากกว่า..ถ้าสังเกต งานที่จะพูดเรื่องประมาณนี้ คืออยากพูดอะไรที่เกี่ยวกับสังคมมากกว่า อาจจะเป็นความชอบส่วนตัวหรือของบริษัทด้วย” (วิไลลักษณ์ พูลประเสริฐ, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2545)

ผู้มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์เรื่องในอันดับต่อมาคือ สถานีโทรทัศน์ ซึ่งเป็นผู้พิจารณาอนุมัติว่าจะให้ผลิตหรือไม่ เพราะฉะนั้นวงเงินค่าใช้จ่ายที่ทางผู้ผลิตเสนอไปสำหรับมาเป็นทุนรอนของการผลิต ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าทางสถานีเห็นความเป็นไปได้ในการขายโฆษณาได้แค่ไหนด้วย

- บทบาทของสถานีที่เป็นผู้พิจารณาอนุมัติการผลิตละคร ทำให้ค่อนข้างกระทบกับแนวทางของเรื่องพอสมควร นั่นคือ หากผู้จัดเสนอเรื่องย่อที่ต้องการผลิต แต่ทางสถานีไม่เห็นด้วยเนื่องจากมองว่าอาจจะไม่ได้รับความนิยม ผู้จัดก็ต้องเก็บเรื่องแนวนั้นไปก่อนหรือไม่ก็ลดระดับความจริงจังของเรื่องลงไป

“บางเรื่องเค้าบอกเรื่องนี้ซีเรียส ไม่ซื้อแล้วกัน ขอเรื่องให้เบากว่านี้ได้ไหม.. บางเรื่องเค้าคิดว่าซีเรียสไป คนอาจจะไม่ชอบดู เค้าอาจจะคิดดูแล้วว่าหนักเกินไป สำหรับคนที่จะดู relax หลังข่าว” (วิไลลักษณ์ พูลประเสริฐ, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2545)

เมื่อบทถูกนำไปใช้เพื่อถ่ายทำ ผู้วิจัยพบว่ามีการดัดแปลงแก้ไขไปจากต้นฉบับเดิมเล็กน้อย เช่น

- จากปัญหาเรื่องงบประมาณ ซึ่งสำคัญมากโดยเฉพาะสำหรับการผลิตละครแนวแอ็กชั่นที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงกว่าแนวอื่นๆอยู่แล้ว ในที่นี้เรื่องงบประมาณเข้ามามีส่วนทำให้ผู้เขียนบทต้องดัดแปลงเรื่องราวเล็กน้อย จากจินตนาการที่วาดไว้ว่าน่าจะเป็นสถานที่หนึ่ง แต่เมื่อมีปัญหาเรื่องค่าเช่าสถานที่แพงเกินไป ทำให้ต้องปรับและเปลี่ยนบทโดยยังคงต้องให้เกิดการแย่งกระเป๋าสตางค์ในบั้นนี้ แต่ในสถานที่อื่น บทสนทนาก็เปลี่ยนตามไปด้วยเล็กน้อย

“ในโบกี้รถไฟ..ค่าใช้จ่ายจะสูงมาก รถไฟเข้าวันหนึ่งตกหลายหมื่น..วันหนึ่ง แอ็กชั่นจะถ่ายได้น้อย ก็เลยคิดกันว่า งบประมาณที่เรามี ไม่พอที่จะลงไปในฉากนี้.. ในความเป็นแอ็กชั่น..ถ่ายละเอียดมากและก็ถ่ายลำบาก..พอดีตรงนั้นไม่ได้มีความหมายกับเรื่องมากจนต้องเอาเงินไปลง” (วิไลลักษณ์ พูลประเสริฐ, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2545)

• ผู้เขียนบททำหน้าที่ผู้ช่วยผู้กำกับไปด้วย ทำให้ผู้เขียนบทได้ใกล้ชิดกับการถ่ายทำ ทั้งลงมือช่วยเช็กฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก หรือแม้แต่ช่วยเรื่องการแต่งกายของนักแสดงก็ตาม จึงเป็นที่ทราบกันดีว่าสินค้าที่ให้การสนับสนุนนั้นคือ สินค้าใดบ้าง และเมื่อความต้องการของ จักรวางประกอบในฉากตรงกับของที่มีอยู่จากการอุปถัมภ์ของสปอนเซอร์ จึงเกิดเป็นลักษณะของการเกื้อกูลกันอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัย มิได้เป็นไปในรูปแบบข้อตกลงเชิงธุรกิจแต่อย่างใด

“พอดีเราได้สปอนเซอร์เป๊ปซี่..สปอนเซอร์ไม่ได้กำหนดว่าคุณต้องใส่ไป เราขอแค่เป็นเครื่องดื่มเลี้ยงในกองถ่าย เค้าไม่ได้กำหนดว่าคุณต้องพูด แต่เป็นมารยาทที่เราควรรู้..เค้าไม่ได้กำหนดในช่วงที่เราขอไปว่าคุณจะต้องมีผลิตภัณฑ์อยู่ในฉาก นอกจากว่าบางเรื่อง พอดีเป็นฉากร้านค้า สมมติว่ามีน้ำดื่มอยู่ 2 ยี่ห้อ เราก็ต้องเลือกของสปอนเซอร์..คงเป็นการตอบแทนโดยมารยาทมากกว่า” (วิไลลักษณ์ พูลประเสริฐ, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2545)

๐ คุณณัฐยา ศิรกรวิไล

คุณณัฐยา ศิรกรวิไล (เป็นผู้ที่ยอมรับความเป็น commercial ได้ค่อนข้างมาก แต่ก็ต้องขอใช้สิทธิ์ของการเป็นผู้เขียนบทในการแทรกสารที่เป็นประโยชน์ลงไปด้วย) เคยทำงานเป็นผู้เขียนบทประจำให้กับบริษัท เอ็กแซ็กท์ จำกัด เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 แต่ปัจจุบันนี้ได้ออกมารับจ้างเขียนบทละครอิสระแล้ว ในเรื่องนี้จึงเป็นการทำงานที่ไม่ได้เข้าร่วมงานในช่วงที่มีการวางแผนการผลิตในช่วงต้น แต่เข้ามาทำเนื่องจากผู้เขียนบทที่ทางบริษัทจ้างไม่สามารถเขียนเรื่องนี้ออกมาให้ถูกใจผู้กำกับได้ เมื่อได้มาคุยกับคุณนิพนธ์ ผิวนธร ผู้กำกับซึ่งได้บอกถึงพล็อตเรื่องคร่าวๆและแนวเรื่องที่ต้องการ คุณณัฐยาจึงเสนอให้เขียนเนื้อหาที่เกี่ยวกับความคิดที่สวนทางกันของวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออกในเรื่องของการอยู่กันก่อนแต่งงาน และนำมาซึ่งความโกลาหลของการปิดบังฐานะของผู้หญิงคนหนึ่งที่อยู่กินกับคนรักมา ตั้งแต่อยู่ที่เมืองนอก แต่จำยอมต้องปล่อยเลยตามเลยกับการรับสมอ้างเป็นคนรับใช้ให้พ่อแม่ของคนรัก ไซกสับ เนื่องจากทั้งสองไม่นิยมการอยู่กินกันก่อนแต่งงาน แต่เพื่อให้ได้อยู่ใกล้ชิดกับคนรัก เธอจึงต้องยอมทน หากแต่ความโชคร้ายไม่หยุดอยู่เพียงเท่านั้น คนรักของเธอโดนพ่อแม่พยายามจับคู่ให้

กับสาวสวยประจำอำเภอ คี๊กแย่งผู้ชายจึงเกิดขึ้น แต่ด้วยฐานะของคนรับใช้ เธอจึงไม่สามารถแสดงความเป็นเจ้าเข้าเจ้าของได้ถนัด ด้วยความหึงหวงจึงเกิดเรื่องให้แฉงอนกันเรื่อยๆ ขณะเดียวกัน เธอก็ต้องพยายามเอาใจพ่อแม่ของคนรักทุกวิถีทาง และเมื่อความลับถูกเปิดเผย พ่อแม่ของคนรักไม่พอใจเรื่องที่ทั้งคู่อยู่กันก่อนแต่ง แต่ด้วยความรักของทั้งคู่ที่มีต่อกันก็สามารถเอาชนะอคติของพ่อแม่ได้ (ดูภาคผนวก ข)

การทำงานเขียนบทเรื่องสาวใช้หัวใจซิกาไก้นี้เป็นการทำงานเขียนบทร่วมกับคุณวาทินีย์ โอฬารักร โดยคุณณัฐิยาจะเป็นคนที่คุยงานกับทางผู้กำกับเพื่อสร้างโครงเรื่องหลัก แล้วจึงส่งให้คุณวาทินีย์ไปเขียนลงในรายละเอียด ซึ่งส่วนที่คุณวาทินีย์ถนัดก็คือมุขตลกต่างๆในเรื่องนี้ ส่วนคุณณัฐิยาจะนำกลับมาดูในภาพรวมอีกครั้ง เพื่อแก้ไขและเพิ่มเติมในส่วนความเป็นดราม่าลงไป และเนื่องจากว่าในช่วงที่คุณณัฐิยาเข้ามารับงานนั้น เป็นช่วงที่ใกล้กำหนดวันเปิดกล้องถ่ายทำเต็มที จึงเป็นการเขียนไป ถ่ายไป เป็นงานที่ค่อนข้างเร่งรีบพอสมควร

ในขั้นแรก ผู้เขียนบทต้องรับฟังพล็อตเรื่องที่ผู้ผลิตต้องการ รวมทั้งร่วมประชุมเพื่อพัฒนาพล็อตให้เป็นไปในแนวทางที่เป็นที่พอใจของทั้ง 2 ฝ่ายมากที่สุด แล้วผู้เขียนบทจึงมาเขียนตามแนวทางที่ตกลงกันได้ไว้ เช่น

- บริษัทผู้ผลิตได้กำหนดโจทย์ไว้ว่า ต้องการเปลี่ยนภาพของเมทินี กิ่งโพยมให้เกิดความแปลกใหม่ และตรงข้ามแบบสุดขีดกับภาพของสุดยอดนางแบบที่สวยงาม ผู้เขียนบทจึงใช้ข้อกำหนดนี้มาสร้างสรรค์พล็อตเรื่อง

“ลูกเกิด คนจะติตภาพว่าเป็นซูเปอร์โมเดล ลองเอาลูกเกิดมาทำที่ตรงข้าม ซึ่งว่าจะเป็นอย่างไร ก็คือให้ลูกเกิดเป็นคนใช้..ใช้สตาร์พาวเวอร์ ใช้ความเป็นสตาร์ของเค้า มาใช้ให้ได้มากที่สุด” (ณัฐิยา ศิรกรวิไล, สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2545)

- ผู้เขียนบทขอแทรกแนวคิดและแง่คิดบางอย่างในบทละคร หรือการใช้เรื่องราวที่เป็นเรื่องใกล้ๆ ตัวของกลุ่มผู้ชมส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้หญิง นั่นก็คือ เรื่องของความรักและเรื่องราวในบ้าน

“ตอนแรกที่เค้าคุย มันไม่ได้มีประเด็น เค้าจะเอาตลก เอานุ่นเอานี้ เราก็บอกเราเป็นคนที่ยืดตลกได้ แต่ในตลกต้องมี subtext อะไรของมัน มีเรื่องราวของมัน และถ้าเกิดทำแล้ว เราน่าจะแฝงความคิดอะไรเข้าไปบ้าง..งานที่เราทำอยู่ มันคือธุรกิจ มันคือ commercial แต่เราทำ commercial ยังไง ให้ยังมีความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่บ้าง”

“คนที่ดูละครเป็นใคร ก็คือ แม่บ้านและคนทำงานบ้าน..ผู้หญิงซะส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นเรื่องอะไรที่ใกล้ๆ ตัวเค้า หนึ่งคือ ความรัก สองคือ เรื่องภายในบ้าน แล้วถ้าเกิดว่านางเอกจะต้องมาเป็นคนทำงานบ้าน เป็นคนรับใช้ เพื่อจะพริกแกงของตัวเอง อันนี้มันก็เป็นประเด็นที่น่าจะโดนใจคนดูได้” (ณัฐยา ศิรกรวิไล, สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2545)

- ในขณะที่ทำการถ่ายทำ ทีมงานฝ่ายผลิตจะเข้าไปจัดวางสินค้าตามข้อตกลงที่ฝ่ายขายของบริษัทผู้ผลิต ได้ตกลงไว้กับเอเจนซีโฆษณาหรือเจ้าของสินค้า

“ผู้กำกับเค้าจะไปแก้ไขเอาหน้ากอง อย่างเช่น เราเขียนว่านางเอกเดินมาหาพระเอก แต่ระหว่างนั้น นางเอกอาจจะแวะซื้อยาสิฟนก็ได้ ไม่เป็นไร” (ณัฐยา ศิรกรวิไล, สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2545)

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าในเรื่อง *สาวใช้หัวใจซิกาโก้* นี้ มีการวางสินค้าในละครโทรทัศน์สูงมาก มีทั้งแบบที่วางประกอบฉากเฉยๆ หรือแบบที่ให้นักแสดงหยิบสินค้ามาใช้งานหรือรับประทานไปจนถึงขั้นที่ให้นักแสดงพูดหรือแสดงท่าทางเชิญชวนให้คนอื่น ๆ ไปซื้อมารับประทานเพราะอร่อยมากๆ

๑) คุณวีระธรรม วิชัยรักษากุล

คุณวีระธรรม วิชัยรักษากุล หรือ 'นอร์แมน วีระธรรม' เป็นผู้เขียนบทอิสระที่คุณฉลอง ภัคดีวิจิตรได้ติดต่อให้คุณวีระธรรมมาลองเขียนบทภาพยนตร์เกี่ยวกับไสยศาสตร์และเสียดสีสังคม แต่จังหวะเวลายังไม่เหมาะสม จึงนำเอาพล็อตเรื่อง *อังกอร์* นี้มาทำเป็นละครโทรทัศน์เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ผู้เขียนบทจึงต้องเพิ่มเรื่องราวเพื่อให้เพียงพอกับเวลาออกอากาศ เป็นเรื่องราวของความรักและการผจญภัยของลูกสาวของนายพลเขมรคนหนึ่งที่เกิดมาพร้อมกับกรรมวิญญานเสียดสีอยู่ในตัว เธอจะกลายร่างเป็นเสือเมื่อมีอารมณ์ที่รุนแรง จังหวะเดียวกันนั้น ประเทศเขมรแตก เธอต้องหาทางหลบหนีไปที่ชายแดนไทย และได้พบกับนายตำรวจไทยคนหนึ่ง ต่างคนต่างสนใจกันและกัน แต่แล้วเธอกลับโดนตำรวจเลวจับตัวไปเพื่อข่มขืน ด้วยความโกรธและตกใจ เธอได้กลายร่างเป็นเสือแล้วฆ่าคนที่จะทำร้ายเธอจนถึงแก่ความตาย พ่อและพี่ชายของผู้ตายแค้นและออกตามล่า นายตำรวจคนนั้นได้เข้ามาพาเธอหนีและต้องผจญภัยเกือบตายหลายต่อหลายครั้ง ต่อสู้กัน จนในที่สุดคนร้ายก็ต้องพ่ายแพ้กรรม เมื่อเขาได้รับรู้ว่าเธอมีวิญญานร้ายครอบงำ ทั้งสองจึงหาวิธีแก้กรรมกรรมนั้น และแล้วเธอก็สามารถกลับคืนสู่การเป็นมนุษย์ธรรมดาได้ในที่สุด (ดูภาคผนวก ข)

เริ่มจากที่ผู้เขียนบทได้รับการติดต่อให้มาเขียนบทเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์และ เสือสมิง แต่ผู้เขียนบทได้ใช้วิจรรณญาณในการเพิ่มส่วนที่คาดว่าจะทำให้เรื่องราวน่าสนใจมากขึ้น และทำให้พล็อตเรื่องมีสาระประโยชน์พอๆ กับความบันเทิง ตัวอย่างเช่น

- ผู้เขียนบทต้องการเรื่องราวที่มีเหตุผลและมีแง่คิดให้สังคม ส่งเสริมเรื่อง ‘ทำดี ได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว’ รวมไปถึงความเชื่อที่ว่าผู้ชมหรือคนทุกคนต้องผูกพันใกล้ชิดอยู่กับเรื่องความรัก ดังนั้น เมื่อผู้กำกับเสนอว่าต้องการเรื่องราวเกี่ยวกับไสยศาสตร์ เกี่ยวกับเสือสมิง ผู้เขียนบทจึงใช้ความชอบส่วนตัวเพิ่มพล็อตเรื่องเกี่ยวกับความรักเข้าไปให้ดูน่าสนใจ ให้เป็นไปตามรสนิยมของตลาด ผู้ชมและเป็นการเพิ่มอรรถรสด้วย ส่วนเรื่องราวเกี่ยวกับการผจญภัยนั้นก็เพื่อกระตุ้นให้เกิดเรื่องราว น่าตื่นเต้น ลุ้นระทึก

“ตั้งใจให้เป็นบทที่มีสาระ แล้วก็มีเหตุผลในตัวของมันเอง แล้วก็ มี message..ให้แง่คิด..เข้าใจว่าเป็นบันเทิง แต่ว่าบันเทิงของที่ จะต้องเป็นบันเทิงที่มีแง่คิด”

“ที่เค้าบอกคืออยากได้เรื่องที่เป็นไทยๆ - ไสยศาสตร์ เพราะว่าช่วงนั้นยังไม่มีเรื่องไสยศาสตร์ แต่ว่าที่ปรับเปลี่ยนจากเรื่องไสยศาสตร์กลายเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก การผจญภัยเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย” (วีระธรรม วิชัยรัชสกุล, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2545)

- ข้อจำกัดเรื่อง เวลาและงบประมาณ ทำให้ต้องตัดบทละครออกไปหลายส่วน เช่น บทส่วนที่กาญจน์โดนแมลงมีพิษกัด อังกอร์จึงต้องออกหาสมุนไพรรักษา ส่วนกิ่งและหมวดชาติ ต้องแยกไปเพื่อเบี่ยงเบนกลุ่มหมวดฤทธิ์ที่ไล่กวดกระชั้นเข้ามา หรือ ตอนที่กิ่งโดนมนุษย์กินคนจับตัวที่หุบผาแดงเพื่อใช้ในพิธี บูชาขัณฑ์ อังกอร์และพรรคพวกต้องตามไปช่วย หรือ ตอนที่ฟังพอน นำทางโดยการแกะรอยผาและกลุ่มหมวดฤทธิ์จนถึงนรกดำ หากแต่ไม่มีผู้เฒ่าออกมาทำร้าย คณะเดินทางแต่อย่างใด เนื่องจากมีสัญญาตัญญาณว่ามีวิญญาณร้ายอยู่ใกล้ๆ หรือ ตอนที่อังกอร์หมดกำลังที่จะต่อต้านอำนาจของวิญญาณร้ายในร่าง จึงต้องฝึกจิตกับแม่ชีที่ป่าเย็น จนหมวดฤทธิ์ตามรอยมาทัน เป็นต้น เพราะยิ่งเรื่องราวยาวมากเท่าไร ก็ต้องใช้เวลาถ่ายทำนานมากเท่านั้น ค่าใช้จ่ายก็ยิ่งเพิ่มทวีคูณตามไปด้วย นั่นจึงทำให้ผู้กำกับขอให้ผู้เขียนบทช่วยตัดทอนเนื้อเรื่องให้สั้นลง เพื่อให้งานเสร็จเร็วขึ้น

“เวลาไม่ทัน ผู้กำกับรีบร้อน มีปัญหาทางด้านงบจึงตัดไป เราต้องมาแก้ไข ต้องมาประสานเรื่องใหม่..เพราะหลังจากที่เขียนไปแล้ว มันจะโยงโยงกัน พอแก้ตรงนี้ก็ ยาว” (วีระธรรม วิชัยรักษากุล, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2545)

และในขณะที่ถ่ายทำไปนั้น เกิดปัญหาด้านงบประมาณการถ่ายทำ เช่น ในบทจะมี ฉากที่คำปิ่นใช้เฮลิคอปเตอร์เพื่อตามกลุ่มอังกอร์ให้ทัน แต่พบว่าหมวดฤทธิ์กำลังยิงถล่มกลุ่ม อังกอร์อยู่จึงเข้าช่วยเหลืออังกอร์ ทำให้พวกอังกอร์วิ่งข้ามสะพานเชือกไปยังอีกฟากของหุบเหวได้ แม้จะหลุดทุเลจากการหลบกระสุนที่ทั้ง 2 ฝ่ายยิงใส่กันก็ตาม แต่ผู้วิจัยพบว่าในละครโทรทัศน์ คำปิ่นและพรรคพวกอาศัยการเดินเท้ามาเจอและช่วยโดยไปจัดการกลุ่มหมวดฤทธิ์แทน ทำให้พวก ของอังกอร์ใช้กระเช้าข้ามหุบเหวไปได้

“เรื่องเหมือนเดิม เพียงแต่ความเข้มข้นหายไป เพราะจริงๆ ไม่น่าจะตาม ทัน (ผู้เขียนบทหมายถึงกลุ่มของคำปิ่น - ผู้วิจัย) ถ้าไม่ใช่ฮอ..งของสะพานเชือกมัน มาก..เพราะถ้าเกิดเป็นสะพานต้องไปชิงของจริงให้คนวิ่ง ต้องแข็งแรง และยังต้องชิง ของปลอมอีกอัน ถ่ายในสตูดิโอ เพราะเวลาคนสู้กัน เกิดไปถ่ายของจริง คนตกไป ชวย ต้องมาตัดต่อบลูกรีนอะไรต่ออะไร เรื่องยาว” (วีระธรรม วิชัยรักษากุล, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2545)

ทั้งหมดนั้นก็คือการดัดแปลงบทละครของละครโทรทัศน์ทั้ง 9 เรื่อง ซึ่งทำให้เห็นได้ชัด ว่าละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องจะมีปัจจัยที่แตกต่างกันไป สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในละครเรื่องนี้ อาจ เป็นแค่ปัจจัยเล็กๆ ในละครอีกเรื่องหนึ่ง หรืออาจจะไม่มีอิทธิพลใดๆ เลยก็เป็นได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับ ว่าเป็นละครของสถานีใด ของบริษัทหรือผู้จัดท่านใด อาจรวมไปถึงกลุ่มผู้ร่วมงานทั้งหมดอีกด้วย ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับสภาวะการณ์ในช่วงเวลาที่ถ่ายทำละครโทรทัศน์เรื่องนั้นๆ เป็นสำคัญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย